

મહાત્માજીજ્ઞાન

શ્રીમન્મહા કવિ
પ્રેમાનંદભટ્ટનું રચેલું.

તેનો સ્વારોદ્યાવકાશી.

વડોદરાના બુકસેલર રણ-

છોડવાલ મોતીરામે

૨૦૪૩ છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યું.

અમદાવાદ મધ્યે.

મામાની કબેલી મધ્યે અમદાવાદમાં

નાઈટેડ પ્રિન્ટીંગ અને લિથોગ્રાફી

જેનન્સી કંપની (લિમિટેડ)

ના પ્રેસમાં રણછોડલાલ

ગંગારામે છાપ્યું.

સંવત ૧૯૪૦ સને ૧૯૯૩

ફિમત-૧૦-૯-૦

જાપુસ્તક સને ૧૯૬૧ ના ૨૫મા

આફર મુલખરજીદરસાત

પુષ્ટ.

સૂચના.

પ્રેમાનંદ સરખા સમર્થ ને પ્રેખ્યાત કવિધરના કાવ્યને પ્ર-
સ્તાવનાની જરૂર નથી, પણ સદ્ગૃહસ્થોને સૂચયવાનું જો-
ર હતું જ કે, આ મૃદાલક્ષી જાણ્યાન, એ મારકંડ પૂરાણમાંનો
કથા ભાગ છે. જેનો સારારો એવો છે કે પાંડવોએ કૌરવકુળ
નિકંદન કર્યું. ત્યાર બાદ યુધિષ્ઠિરે મહાજેદ જિત્વન્ન થયો તેવે સમેયુ
ધિષ્ઠિરની સત્તામાં નારદમુનિ જાણ્યા, ને સત્તા ચત્યત્વે ઈ પુછ્યું કે તમે
એ દુસ્મનોનો ભય ટાળ્યોને કયે રામાટે જિદારી છો. ત્યારે યુધિષ્ઠિરે
કહ્યું કે મુનિમહારાજ મેં જાપાપી પેટ માટે મારાકુળને નિકંદન કર્યું,
ને ફરી કોઈ ક્યજામાં પણ ભેયું નહીં. મારે જે મુની મહારાજ કોઈ
જ્ઞાનીને ભસ્મ પયું, ને ફરીને જીવ્યું ફરો? મુનીએ કહ્યું કે હા મૃદા-
લક્ષી નામે એક સ્ત્રી મૃત્યુ પામી તેને ભસ્મ ફરી ને તે ફરીને જીવી
છે. યુધિષ્ઠિરે કહ્યું કે, મુની મહારાજ મને કૃપા કરી તે કથા ફરી સંલ-
ળાવી, કે મારા જીવને સંતોષ થાય. તે જીપરથી રૂઢીએ યુધિષ્ઠિરને
આ કથા ફરી સંલળાવી છે.

આ કથા ઘણી રસાળંકાર છે. ને જેની પ્રત જાતબદ્ધિન સુધી
છપાયેલી ભેદમાં જાયેલી નહા. તેથી ઘણા લોકોના આગ્રહ જી-
પરથી જેની લખેલી પ્રત વડોદરાના. ડકર. કાલીદાસ જેયરદાસ
પાસેથી લાવી તેને સુધ્ધ કરાવી તેના જીપરથી આ બાહાર પાડી છે.
માટે તે લખેલી પ્રત આપનારનો જાતનાર માનવા જાતજોજે પૂતો નથી.

તા. ૧૫ માહે ડીસેમ્બર
સને ૧૮૮૩

જુલસેવર. ડકરણ છેડલાલ મોતીરામ

(સફી.)

પ્રસિદ્ધ કર્તા.

આ પુસ્તક સંબંધી સર્વે કાપીકાર પ્રસિદ્ધ કર્તાએ પોતાને રચાથી ન
રખ્યા છે.

બ્નહરખખર.

નીચે લખેલાં પુસ્તકો મારે ત્યાંથી મળશે.

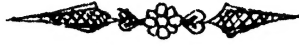
- સુધન્વા જ્ઞાપ્ત્યાન. મહાનન્કવિ. પ્રેમાનંદકૃત.....૩૦-૬-૦
- બ્નજંધર જ્ઞાપ્ત્યાન. ખંખાતવારી. રેવારાંકર કૃત.....૩૧-૮-૦
- ખલ્લિમન્યુ જ્ઞાપ્ત્યાન. પ્રેમાનંદકૃત.....૩૧-૯-૦
- લક્ષ્મિભુ જ્ઞને પાર્યતિભુનો સંવાદ.....૩૦-૧-૦
- સુંદરસ્ત્રીવીલાસ મનહર ગરબાવળી જ્ઞાપ્તિબીભુ.....૩૦-૮-૦
- જોખાદરણ પ્રેમાનંદકૃતળીપરથી દયારામભાઈએ સુધાયે.....૩૧-૮-૦
- પંદ્રહાસ જ્ઞાપ્ત્યાન. (હરેપછી).....૩
- ચડોદરામણન સારથે પ્રસ્તાવિક પ્રસંગ.....૩૦-૪-૦
- ગાયકવાડી રાત્ન્યનો ઈતિહાસ.....૩૦-૪-૦
- ગાયકવાડ ઈલાકાની ભૂગોળ.....૩૦-૧-૬
- અંધેરી નગરીનો ગર્ધવસ્ત્રેન (દરગોવનદાસ કૃત).....૩૧-૪-૦
- મૃદાલરા જ્ઞાપ્ત્યાન. (પ્રેમાનંદકૃત).....૩૦-૮-૦
- નરસિંહ મેફેતાના પિતાનું આદ્ય. રેવારાંકર કૃત.....૩.
- રેવારાંકર કૃત કાવ્ય. (હરેપછી).....૩

જ્ઞાપ્તિયાય કાપદાઓ તથા વારતાઓ તથા શાળોપણોગી તથા નાટકો વીગેરે હરેક બ્નતનાં પુસ્તકો મારે ત્યાંથી મળશે.

સુ. ચડોદરા. રાયપુરાનવાળો (પુકુરેલર મ્હર. રણછોડલાલ મોતીરામ સાહેબની હવેલીનીચે) સહી.

મૃદાલશાઝાખ્યાન.

શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥ ॥ શ્રી સારદાય નમઃ ॥

અથ શ્રી કૃષ્ણની કૃપાએ કરીને ઝાખ્યાન મૃદાલ
શાનું લખ્યું છે ॥ ॥ કડવું પીણું ॥ ॥

રાગ કેદારી ॥ ॥ પ્રથમે પ્રણમું ગણપતી ॥
નેથી તને મહા દુરમતી ॥ સાર કરો મુને સર્વ-
તી ॥ હું મૂઢ મતિ લેતો નથી ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ॥ સેવક બની તમ તણો ॥ કલ્યાણિક
રો ક્રીપાયે ॥ કમળ ત્નુ કુંવરીને આરાધું ॥ ને મને

રથ પૂરણ થાયે ॥ રા ॥ દાસ બની દયા મન આ-
ણી ॥ દેવિ થને ત્વહિમાન ॥ ગત આપો પદ્મનં

ધ કરવા ॥ મૃદાલશા ઝાખ્યાન ॥ ૩ ॥ વૈસમ પા-
યન વાણિ વદે ॥ સુંણ જનમેને રાજન્ ॥ શ્રેકવા

ર યૂધિષ્ઠર રાજા ॥ હસ્તિના પુરમાં ફેરતજા ॥

જા તો વન સર્વે સૂન્ય તાસે ॥ કૌરવ ગયા સુર

લોક ॥ તેથી યૂધિષ્ઠર રાજ કરંતે ॥ અંતર ઝીપે ન્યો

શોક ॥ પા ॥ અરર આ પાપી પેટ માટે ॥ સર્વ જન્મ

પમાડ્યા મર્ણ ॥ શુભને માથે સૈલ પડો ॥ આરા

જ છે લોકિવર્ણ ॥ ૬ ॥ પોતે કરે છે કલ્પના ॥ જ્ઞે

વેળાવ્યા નારદ મુન્યા પાંડવ અલ્પ ભેગા વળિ
 ભેતે ॥ સત્તા દિઠી છે સૂન્યા ॥ ૭ ॥ મહીપતી મળ
 વાઘરચ્યા ॥ મળી દિધું મુનીને માન ॥ દિવ્યાસને
 જે સાડિ લૂપે ॥ પૂન્યા શ્રી લગવાના ॥ ૮ ॥ વિસ્મ
 ય થઈને દેવ રૂપી એ મા ॥ પાંડવ પ્રત્યે પૂછે ॥ સૂત્ર
 ર કો લાસતા નથી એ ॥ કારણ કહોની શું છે ॥ ૯ ॥
 ॥ શાખારી ત્રુકેરી યાજી ॥ રહ્યા ન કો અહાં રાચા
 પહાંચે પાંડવ ક્ષેમ કુશળે ॥ શ્રી હરી ભેદને સ્ફાયા ॥
 જગાની રી કટક પૃથ્વીયે પહૂં ॥ દિહું સ્વર્ગનું સુઝ
 ॥ તે તમ મનસાથી બુવો એ ॥ કોણ પ્રગટ્યું દુઃખ
 ॥ ૧૦ ॥ ધર્મ કહેરે શામળ ॥ મ્હેં માર્યા સદૂ નન્દા ॥ ૧
 રિ મ્હેં દીધું નહિં એ ॥ એ કો વાર સ્વપન્ના ॥ ૧૧ ॥ પિ
 ત્રાઈ ત્નાઈ પિતા મહુ ગુરુ ॥ તે રૂપ માડ્યા મ
 ણી ॥ અભિમન્યુ સરખો પુત્ર પડિયો ॥ સગો જાં
 ધવ ફણી ॥ ૧૨ ॥ ગહનગત સંસાર નિ જો છે ॥ મા
 યાનું આવણી ॥ કહો નારદ ॥ એ શું ફરી ॥ કો
 ॥ પામે છે મણી ॥ ૧૩ ॥ મણી પામ્યાને છે ન દિ
 ધું ॥ ૧૪ ॥ રિ ભુવે છે જીભ વારા ॥ યમ લોક ધિ પાછું
 દર્યું હોયા ॥ તે કહો બ્રહ્મા કુમાર ॥ ૧૫ ॥ દેવ રુષિ એ
 મખો વિયા ॥ સૂણો યુધિષ્ઠર રા નન્દા ॥ મૃદાલ

શામરિને બિચીછે ॥ તેહનું કહું આખ્યાન ॥ ૧૬ ॥
 ॥ કથા જોઈ ઈતિહાસની ॥ મહા માર્કન્ડ પૂરાણા ॥
 ધર્મ કહેરે સ્વામિજી તે ॥ કહોની યથાર્થ વાણી ॥ ૧૭ ॥
 ॥ ॥ વળણા ॥ ॥ કહિયે વેણા પાણ મુળ ॥
 ને ॥ પ્રેમ ધરિ ઈતિહાસરે ॥ પુનરપિ જીવી પ્રેમદા ॥
 ॥ તે કવણ કારણ હાસરે ॥ ૧૮ ॥ ॥ કહું આરા ॥
 ॥ ॥ આગ આરે ॥ વરી ॥ ॥ નારદ જી ॥
 મ આચરે રે ॥ સાંત્વણ પાંડુ કુમાર ॥ રૂરી માર્કન્ડ ॥
 તપ કરતા કહું ॥ ન્નન વિ તટ મોલ્લર ॥ ૧ ॥ મધયા ॥
 ને મન ચિંતા ઊપની ॥ રખે લેતો ઈંદ્રાસન્ધા ॥
 મેનકા છળવા મોકલી ॥ ને મ તપ થાયે નિર્ધન ॥
 ॥ આ સાંચરી સાંતરી થૈને ॥ સજી શુભરંગાર ॥
 ॥ મુની મુખ જાગળ આયિને ॥ કરતી હવી થૈ ॥
 કાર ॥ ૩ ॥ કોકિલા કંઠે કરિને ॥ ગાતિ સંગિત ગી ॥
 ત ॥ પંચ જાણ માયી મકર દ્વન્ના ॥ તે ચિન્નયો ॥
 અતિ ત ॥ ૪ ॥ અતંગ યકો આકૂળ વ્યાકૂળ ॥ તપ ॥
 થયો તપનો લંગા ॥ ઊઠિ ચાલ્યા અજળા પુરે ॥
 દેખી સરિર સુરંગા ॥ પા ॥ ઊઠિ મેનકા અંતરિક્ષ ॥
 મારગે ॥ રૂરીનું હવું કેવલ મન્ત્ર ॥ કામ પૂરણ ॥
 કાંઈ ન સૂઝે ॥ પછે દોડતા તે વન્ના ॥ ૫ ॥ બિર્ય ॥

પડિયું તટ ઊપર ન્હાં ૥ ૩૨ શિ ગયા ગંગાતીરા ૥
 એક ઘટિકાએ ગરુડિ દણિ ૥ વણિ શુદ્ધ થયું ન
 શરિરા ૥ ૩૩ એકે એક ત્હાં જગલી ગાથી ૥ મ
 ઞ્છનું ધારિ લોભના ૥ તર્તુ પિર્યંજતિ ઊભવળ
 દિહું ૥ કીધું તે પ્રાસના ૥ વાગર્લ રહ્યો તે પક્ષિણી
 ને ૥ પ્રસવ્યા સન્ત કુમારા ૥ પાંખો પરમ મનોહર
 રતના ૥ પણ પુરૂષ તણો આકાર ૥ ૩૪ જગલી મ
 ન આનંદ પામી ૥ પ્રેમ ધરીને પાળે ૥ ઊઠીને નવજે
 સવા લાગ્યા તવા ૥ તાર ન ઝીલ્યો મળે ૥ ૩૫
 ત્હાં ફરે પોતાની મેળે ૥ દેંચી આપતી માતા ૥
 તેવે તપરા ૥ ફરતો ને કહું ૥ આવ્યો તેનો તાતા ૥
 ૩૬ તાપસને આવતો દેખી ૥ ગયાં તેહની પાસે ૥
 પુન્ન કિધી પક્ષિયે મુનિની ૥ તથા ફરણ્યા અતિ ઊ
 લ્હાસે ૥ ૩૭ માંકેડ મન વિમાસતા ૥ તૂત ત્હાં
 ધ્યવર્તમાના ૥ પક્ષિણીથી પ્રસવ પામ્યા પણ ૥
 મ્હારાં એ સંતાના ૥ ૩૮ સગાઈ નણાવી સૂ-
 તને ૥ વણિ તે દિ મનવ્યો ઊભેસા ૥ આસને તે-
 ડ્યા પોતાને પછિ ૥ આપિયો ઊપદેશ ૥ ૩૯ નિ
 ગમ રાસ્ત્ર ત્હાં વિયાં ૥ ૪૦ જને આપ્યું આતમ
 જ્ઞાના ૥ સંસારનું સુખ તે દુઃખ ફરિને ૥ ૪૧ જોજો

નારીગાગાગાલ્લવનામે રૂશેશ્વર મ્હોટોગાતેણે
 આરંભ્યોયજ્ઞગંગાતટ તપ કિધોબાહૂપધન
 રાવ્યામુની સુજ્ઞાદાખ્ત્રહ્યચારી ગૃહસ્થવાન
 પ્રહસ્તાશ્રિપાત સંન્યાસીસપ્તઋષીઆદે
 સહૂઆવ્યામુની સહસ્ત્રઋચારીલાલાવેદિ
 યાનિવરૂણિ કીધીકુજરી કીધાસ્થાપનાહુત
 દ્રવ્ય હોમે નિવેદી માંહોપધુમે છાયોગગન્ના
 જગાહનકેતુદાનવન્તાકુંવરમહામાયાવૈપાપી
 પાતાલકેતુને તાલકેત્તગાતેણે પ્રભ્નસર્વસંતાપી
 ગાગાતે પાંચમે પાતાળવસિયાનાદસાદનભ્ન
 ણીગાતે ઘેરવેણાધિસગયામહા હર્ષમનમાં
 આણીગારાગ્મારોપી પુષ્પની માળકુંડોપુલ્ક્યા
 પછે મુનીરાયગદૈતકફેલ્લે સ્વામીઆવ્યા
 પાણકોણે કિધી પુલ્ક્યાગાગાનારદકહે તમોટલ્યા
 આલેગાછે ગાલ્લવને ઘેરભ્નગાદેવે માંહોમાંહે
 વદિનેકહાજ્યો તમારોભાગાગારાશક્તિ
 હોયતોભઈ ભૂવોપડોયજ્ઞમાંત્રૂટીસામ-
 ગ્રીઅનંતછેત્હાગાતેલેઆવોલૂટીપપા
 વળણાગાગાલૂંટિલોહોફિવળ્યાનારદાઅ
 સુરસામગ્રીકરેભટપ્રેમાનંદઅમકહેપછેશું

पुन्यप्रतापरे ॥ १६ ॥ ॥ ६३ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 रागइहालेरो ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 धी ॥ यत्त इखा लंगरे ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 र्या ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 नारदने नोतइं ऋषी विसस्या ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 तर ज्वावीरे ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 मुझ्या हू लडावीरे ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 गंगातर परा ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 रदि जंतरिसे ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 डरे डोरएनें इडइडाटा ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 दरो दिरा ज्वावरिनें लीधी ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 न्हाडा ज्वाहाणा मात्ररे ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 रे ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 तमल ने गर्गार्य ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 त्रिज जगस्त नें दूर्वासा ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 ररी विरच्या मित्ररे ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥
 दुःजीयै योगम नाहा ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ४ ॥ ॥

યજ્ઞ સામગ્રી નહાંના વિધની ॥ તે સહુ લીધું લુંટીરે
 ॥ ઘાન્તવાટા પાકરી કાકનાં પાત્ર ન મોટાં ॥ માંદો લ
 ચીં સહુ અન્તરે ॥ તે સહુ પાતાળે ને નાખ્યું ॥ વિધું
 દક્ષણાનું ધન્યરે ॥ ઘાન્તવાટા માંડ પગી રાડી ના
 ખ્યો તે પછી ॥ ગયા ઠામ પાતાળરે ॥ ગાલ્લવ મન
 અતિ શોકન પામ્યો, ॥ યાત્ર્યું નહિં તે કાળરો ઘાન્ત
 વાપના ॥ વલણા ॥ ॥ તે સમયે સમર
 થકો નહીં ને ॥ અસુર વર્ગીને ફણે ॥ પછે જો સૂણ
 ત કૃષીજે કર્યું ॥ ત્વટ પ્રેમાનંદ જે લાણે ॥ ॥ ॥
 કડવું ॥ પ મું ॥ ॥ રાગદેશાખા ॥ ॥ અપ્રાહ્મ
 ॥ સહુ નાસી ગયારે ॥ નેમ તે મજારે વાટા થ
 ઈ ગયા અતિ ગરગળારે ॥ ગાલ્લવ મન માંદું
 ઊઘાટા ॥ ॥ સામગ્રી ને માફરીરે ॥ સજી લઈ ગ
 યા પાતાળ ॥ મેંદેણું જે મોટું થયુંરે ॥ રૂષી નહા
 અંતરિયાળા ॥ ॥ પુસ્તક જાકર મે પડ્યાંરે ॥ કું
 કૂટ્યાં પાણી પાત્રા ॥ ત્વાઈ જો મુલ તૂળ્યા ગયારે
 ॥ મમકાર્ય થી મુની માત્રા ॥ ॥ મ્હેં નન્મ શાને ધ
 ર્યોરે ॥ કહાં પ્રસવ કિધો માતા ॥ ઊછરી કું ગુણથી
 મળ્યોરે ॥ જાતે શો ઊત્પાતા ॥ શાને ને અંતઃપર
 નીપતેરે ॥ તે તો મ્હારા કર્મનો વાંકા ॥ યજ્ઞ તો જા

રંલિયોરેાકેમ ફરીરાફૂં હૂં રાંડાપાબ્ને તબ્નૂં પ્રાણ
 ખા માફોરેાજયર નથી કો ઊપાયાદાસ્તોતો
 ખે ફર્યાંરેાગાલ્સવ ગંગા તટ લૈ બનયાદાપાવ-
 ક પ્રગટિયોરેા ઊઠી ખાફારો પ્રમાણે ઝાળાગા-
 લ્સવે ત્યાં ઊભા રહીરેાલ્લભિયાશ્રી ગોપાળા
 જાસાર ફરોની શામળારેાતૂં બિન નથિ બીબ્ને
 ફોયાાફૂંયા ફાટતેરેાફૂંરિનેત્ર લરીને રોયાત
 પડવા તે તત્પર થયોરેાદાસ્ત ઊપર ધરિયો
 ફાયાાખેંચે ખાવિયારેાજંતરિસ્થીયૈફૂંડના
 થાાલાફૂંફૂં મરો મહા મુનીરેાજેણિપેરજો
 લ્યાશ્રી ભગવાનાાફૂંપાળછોફૂં મુનીરેાફૂંમા
 ગીલ્યો વરદાનાાખાગાલ્સવજોલિયારેાલ્યા
 મિત્રાપોત્રગણિતધંનાાફૂં તેણે ફરીને પ્રભુરેા
 ખારંત્રૂ ફરિ યજ્ઞાાખાાલ્લધનખાપિયુંરેાજેણિ
 પેરજોલ્યાશ્રી ભુગદીશાારણિયાત રશીતવ
 ત્હાં થયારેાનામ્યુંશ્રી ફરીને રીશાાખરાપછે
 પૃથ્વી માંહ્યથીરેાફૂંરીને લડ્યું અગણિતધન્ન
 પાતેથી યજ્ઞ ખારંલિયોરેાફૂંરિ તેજ્યાતે મુનિ
 ન્નાાખાાદ્રવ્ય ધાણું ખરચ્યાથેફૂંરેાગાલ્સવ મ-
 નવાધ્યાં ગર્વાવાડવછે ખાં નેટલારેાતેતોફૂં

થકિ હેડા સર્વ ૥૧૧ ૥ ૥ વળણ ૥ ૥

હું થકિ જ્ઞેડા સર્વથા ૥ વિચાર કરે મન ને દલે ૥

જ્ઞેવે પાતાલ કે તૂને તાલ કે તૂ ૥ અંતરિક્ષથી જા-

વ્યા તે દલે ૥ ૧૧૫ ૥ ૥ કડવું ૥ કડું ૥ ૥

રાગલી મપળા સી ૥ ૥ સતગુરુ જોલ્યા હો

૥ વાણિ સુખ દાયલુ ૥ સુંણને રુલ નડ હો ૥ કડું

કથાયલુ ૥ ફરિ ફરી મંડપની હો ૥ રૂડી રચનાયલુ

૥ રૂચિય જ્ઞનો હો ૥ કડું મહિ માયલુ ૥ ૧૧ ૥

દાળા ૥ ૥ અંધકાર દિગે અંતરિક્ષે ૥ અસ્તુ

ખન્યો જાવિયા ૥ ગીરી તડવર માંસ રોણિતા ૥

માયા કરિને લાવિયા ૥ રા ફરી ફોરણ કડકડાટા ૥

રેણું ઊડે ત્રયલી ત ઘણી ૥ વાપિલી ધિ દસો દિ

રા ૥ માયા કિધી પોતા તણી ૥ ડાને મતે મ ઊડી

ગયા ૥ રૂડી સ્થાય સૌ ન્હાસી ગયો ૥ દિક્ષા મૂકિ

ગયો ગાલવા યજ્ઞ વળિ અમથો રહ્યો ૥ ૪ ૥ માળી

ત્રાગી ધન્ન લાવ્યા ૥ પ્રાહ્મણ તેડ્યા ત્રિલુ વારરે

૥ મુનિ માત્ર સહૂ મળિ જોડા ૥ સીધો જોડ વિચારરે

૥ પા દિક્ષા તફે ત્વાઈ સાંલજો ૥ કાંઈ ફરી ત-

પાસો જાપા ૥ જા વાર જાવે અધર્મિતો ૥ સુજ

રૂપ દેને રાપા ૬ ૥ વરીષ્ઠ વળતું જોલિયા, જોણે

ઈશ્વર આરાધ્યા સહી ॥ વરદાન છે મહાદેવનું ॥
 તેથી શ્રાપ તો લાગે નહિ ॥ ગા પછે વિદ્યાયે ધન
 ગુપ્તરાખ્યું ॥ ચાલતો કીધો હોમાદેવતા અતિ
 ર્ષ પામ્યા ॥ નવધૂમ્ર આવ્યો વ્યોમાત્મા પાતા
 લ કેતુ ને તાલ કેતું, આવ્યા અંધારું કરી ॥ ત્વ
 પામ્યા બ્રાહ્મણ નાઠા ॥ યજ્ઞ લંગ ફવો ફરી ॥
 ૧૧ ॥ વણિ સર્વ લૂંટી ગયા પાપી ॥ ગાલ્લવ અતિશે
 ફલફલ્યો ॥ અંકવાર પાંચડું નવ ફર્યું ॥ ત્રણ વાર
 નો હું આફળ્યો ॥ ૧૨ ॥ દેવને અર્થે યજ્ઞ માંડ્યો ॥
 ન્યમ સૂર સંતોષાય ॥ ત્રણ વાર તો રેવણિ થન
 યો ॥ અમરે ન કિધી સ્ફાયા ॥ ૧૩ ॥ પછે ઉદ્ધગ્ન
 નળી કર લિધી ॥ ચઢી રૂરીને રીસા ॥ ઝોઘટા
 ખું અમર ગાળી ॥ શાપું કોટિ તે ત્રીસા ॥ ૧૪ ॥
 આકારી ભણિ અવિલોકિયું ॥ ક્રોધ કરી ભૂનિ
 નન્ના ॥ દેવતાઓને દુઃખ પમાડું ॥ ને લજી ઈંદ્ર
 સન્ના ॥ ૧૫ ॥ અમરગણ અંતરિક્ષ આવ્યા ॥ ૧૬ ॥
 શિ અમારો શો વાંકા ॥ દૈત દમે તો તેહને શાપો ॥
 અમર રેરું કરે રાંકા ॥ ૧૭ ॥ ગાલ્લવ ફેરે સૌ સાંભ
 ળો ॥ કરો યજ્ઞની સ્ફાયા ॥ લંગ થાયો તો હું શાપિ
 શા ॥ આવી કરો રક્ષાયા ॥ ૧૮ ॥ સાંભળિને સૂર

રહ્યા ॥ તે અંતરમાં હોયે થયા દુઃખી ॥ જોકે જન્મ
 આપી પોતાનો ॥ કહ્યું નારદ ધાઓ તમો મુખી
 ॥ ૧૬ ॥ કહેવું ઘટે તે કહાવિયું ॥ નારદ સ્વર્ગથી ઉ
 તર્યા ॥ અરે દિલ્લિ દુઃખ મૂકો મનનું ॥ વેણા પાણિ
 ઉચર્યા ॥ ૧૭ ॥ જન્મ મોકલ્યો ઈંદ્રરાયે ॥ લઈ ન
 ઓ અયોધ્યા માં હોં ॥ શત્રૂ નિત મહા પ્રખળ રા
 ના ॥ રાત્રે કરે છે તાં હોં ॥ ૧૮ ॥ તેહને રિતુ દૂન કું
 ર ખજિયો ॥ પરાક્રમિ બેઢો ઘણો ॥ તેહને તુ
 રિ આ આપને ॥ તવ યજ્ઞ થારો તમ તણો ॥
 ૧૯ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥ પછે જન્મ
 આપી નારદ વણિયા ॥ તમ તણો યજ્ઞ રાખરો
 ॥ ગાલ્લવ અતિ આનંદ પામ્યા ॥ હવે અયોધ્યા
 તેજરો રાગ ॥ ૨૦ ॥ કહ્યું ॥ ૨૧ ॥ ॥ રા
 ગરામથી ॥ ॥ ગાલ્લવ આલ્યા અયો
 ધ્યા ગામ ॥ શીઝે ફોંચ્યા રાયને ધામ ॥
 શત્રૂ નિતે દિધું અતિ માન ॥ આસન આપ્યું
 પરમ નિધાન ॥ ૨૨ ॥ ॥ દ્વાળા ॥ ॥ આસ
 ન આપિને પૂનઃ દિધું ॥ પછે પૂછ્યો સમાચાર
 ॥ કહો સ્વામિ ॥ કેમ પધાર્યા સાથે શો છે તોજા
 રા ॥ મૂનિ કહે હો મહિપતી ॥ છે તૂન સાથે કાળા

અશ્વ લઈ હું આવિયો પાદેયે મોકલ્યો છે મહારા-
 ના ૩૧ મ્હેં તિલ્લા માગિને યજ્ઞ માંડ્યો ૧૧ મૂંનિ
 તેડ્યા સૌ મંદિર ૧૧ પાતાળ કેતુ નેં તાલ કેતુ ૧૧ રા-
 ક્ષસ બન્યો વીરા ૧૧ દા માયા કરિ તે આવિયા ૧૧
 મહારા યજ્ઞનો કિધો લંગા પછે મુને ગ્રેવી ઈ-
 ગ્ગા થઈ કે ૧૧ દેહ કંડુ આલંગા પા ૧૧ ગ્રેવે અમરે
 નારદ મોકલ્યા ૧૧ આપ્યો સાથે અશ્વ ૧૧ ફહાલ્યું
 ફેરાત્રુભિતને આપલ્ને ૧૧ તેથી થારો સર્વ ૧૧ ૩૧
 માટે કહું તમો મહિપતી બે ૧૧ રિતુધ્વજ આપકુ
 મારા આપો તેહને તેડી બનજિં ૧૧ અશ્વે થરો અ-
 સ્યારા ૭૧ ક્ષેમ કુશળ કરિ આંણિ આપિર ૧૧
 પાછો તાહારે ઘેરા ના ન ફેરો મહિપતી ૧૧ થાય
 ચાલતી પુન્યની સેરા ૧૧ દા વચન સૂણી તવ વિપ્ર
 ફેરાં ૧૧ રાબનને લાગી આળા અતિસે મન માં ખેદ
 પામ્યો ૧૧ ગાલ્લવ મળિયો કાળ ૧૧ લા પછે સૂત
 સ્કામું નિફાળિયું ૧૧ બોલિ બિહ્યા મહારા ૧૧ આ
 રિભી રું ફેરે છે તે સુણા ૧૧ કરિ રાકરો કાંઈ કાળા
 ણા રિતુધ્વજ તવ ખેડે થયો ૧૧ રું બનશે સત્રીના
 માત્મા ગ્ય હોય તો આ અંગ મહારા ૧૧ રીને આવે
 કામા ૧૧ ૧૧ ગિંતા ન કરશે તાતળા ૧૧ મહા પૂર્ણ છે

જો જાધ્યયના જસૂરને ઊરાડી નાખું કરાવું
 જતોયજ્ઞાપાપાયે લાગ્યો માતને તવ મસ્તક
 મુશ્વોપાણા મહિપતી કહે છે મુની મહારા લેલ
 જો છો પ્રાણા ૧૩૨ રક્ષા કરને જો હની છોત
 મો શ્રી રૂરીરાજા વિવાહ કર્મ કીધું નથી જોટલી
 છે મુને દાઝા ૧૪૨ જનંત માગાં જાવિયાં પ
 ણ ન લીધું કન્યા દાતા પુત્ર કહે પરણું પ્રેમદા
 ને દોય મુનસમાન ૧૫૨ જોયી તો કો ના મળિ
 ૧૬૨ કળા ગુણ સંપન્ના તમો શિખામણા જો
 વી દેને બેા વિવાહનું કરે મન્ન ૧૭૨ વળાવીને
 વળ્યો લૂપતિ નીર તો નેણે ઢાળી ઊત્તારહી
 સૌ કો ભૂવે ૧૮૨ રાજ પુત્રને વાળી વાળી ૧૯૨
 લલવ પંથે પરવર્યા ૨૦૨ જાગળ રાજકુમારા ૨૧૨
 શ્રમે બન્યો જાવિયા ૨૨૨ જશ્વેયે જસુવારા ૨૩૨
 ૨૪૨ રિયજ્ઞ જારંલિયો ૨૫૨ જુષ્યું જંતઃકર્ણ ૨૬૨
 રો દિશાજો મોહલ્યાં ૨૭૨ રૂશીયોને નિમંત્રણ ૨૮૨
 ૨૯૨ બ્રાહ્મણ સર્વે જાવિયા ૩૦૨ રાજ પુત્રે કર્યો ન
 મસ્કાર ૩૧૨ મુનિમન બહુ જાનંદિયા ૩૨૨ ત્યાં વર
 ત્યો નયનયકાર ૩૩૨ ૩૪૨ ૩૫૨ ૩૬૨ ૩૭૨ ૩૮૨
 ૩૯૨ ૪૦૨ ૪૧૨ ૪૨૨ ૪૩૨ ૪૪૨ ૪૫૨ ૪૬૨ ૪૭૨ ૪૮૨ ૪૯૨ ૫૦૨

॥ સાદ સાંલજિ ઝાવિયા બે ॥ રિતુદ્ધન તેફને ક્ય
 મ ફણેરે ॥ રણા ॥ કડવું ટમું ॥ ॥ રાગ
 રામચીની દેરી ॥ ॥ પેદાધ્યયન ધ્વનિ મગી
 રીથી ॥ રાખ્દ થાય અગોરરે ॥ સ્વાદ રાખ્દે
 ઝાવિયા તે ॥ ક્યું અંધાં ધોરરે ॥ ॥ અંધકાર
 ઊપન્યો અંતરીક્ષે ॥ તવ જળલજ્યા રૂપિ નન્તા
 ને મ ફતા તે ત્યમ ન્કાઠા ॥ રહ્યાં રાંધ્યાં અન્ના
 રા સાદ ફરી સૌ જોલાવ્યા ને ॥ કહ્યું પછે રિતુધ્વ
 ન્તા ॥ જિરોમાં ઝા રી જિત્નો થયો ॥ ધનુષ ક
 યું મમ સન્નગાડા ગાસ્ત્રવ ફે તમે ફોંચી રાકી
 ॥ મુને થાયછે ઊચાટ ॥ મિથ્યા રીયોને રીદરા
 ખો ॥ સફાળા લાગે વાટાશા રાત્ર પુત્ર ફે સ્વા
 મિજી ॥ ને રાસેસ ઝાવે લક્ષ ॥ એકલો ફું સૌને
 માંડે ॥ ન માયું કોઈનો પક્ષ ॥ પાતો એ જેનો રો
 ઝારો ॥ ને ઝાપું ગુંદી પાકા ડિરાડું અંતરિક્ષ
 માર્ગે ॥ અવનિ ચડાવું ચાકાડા ॥ એવું ફહી ગર
 નતા કિધી ॥ અશ્વે થઈ અસ્વારા ॥ હાથે માંહે ચાં
 પ લીધું ॥ કિધું મંડળાકાર ॥ ॥ અમરે વાણ મો
 કલ્યો ॥ અંગ અતિ ઊન્નય ॥ તે ઊપર ઝાડ
 થયો તવા ॥ ઝાઘ્યું ઈંદ્રનું જળાદારિતૂધ્વન થ

यो रक्तवर्णो ललगुटी रुदावी ललाज्जाणानु
 डीधुं छापडुं एनें जांधी इरती पाणाल्ला गीरी तड
 वर मांस रोणिता वरसावे इरी माया एनेनेनां
 जे आदरी ते ताहे हां गडगडि पाज्यां पाणा रुदरे
 गम थोडी इरोाराय पाडतो हांडा वाळ आख्यापा
 पाणनाजी आरुज्यो जेहूनें थाडा एरा आदर आ
 एी लणे आह्मणा लडकी रक्षांछे मन्ता सव्यए
 डे शर न्नण जिपरा तेथि विधरडे मुनि नन्ता एरा
 सामग्री सहु हयि मांझे आमुनि इरे न्हास्ता न्हास्ता
 टो जेटोणां रक्षां छित्तां भूकतां निस्वास ताडता पा
 धाण पडे मंडप मध्ये आ न्हां होय आछां आणा ज्वर
 डापाडी जिठे आह्मणा थर थर धूने प्राण एरा पा
 खतनो वरसात वरसे आ सर्प डानी डोटा थयुं
 मांधाडुं अतिघण्टां आ न्हां धूम्र गोटा गोटा एपा
 आह्मण सरवे पज्या लूला आ इरे मांझे मांझे पुडारा
 हांड सांलणि नव रडे आ इनें पज्या घाडारा एडा डो
 डे शिसा रायने आ वीर सांलण डहुं जेडां डांडरो वा
 गवे थरी डाडुं एनीर नव रडेरी लखुं एरा जेड
 हेरुं एरा एरा रित्खन गाछापरा मांझे छिद्र
 दीसे आ म्हारा आंजर्मा पडिरना एटा पाषाणे

(૨૨૨)

મૃદાલશાખાખ્યાન.

પ્રહારે જાણ લાગેાનીસરે મ્હોટાગડીાનવક્ર-
શિના માથામાંવાગેાતવ પંપાણિ પાડે જડીાણ
પારાખેની રિતૂધ્વજ હમનેાનહિંતો દેશં શાપાખ
ધર્મિ સાથે ચાલે નહીંને પારાંકને દાખવે તાપારગા
પાવલણા પાવચન સાંલણિ રૂશીકેરાં
પાક્રોધે મુઝ્યો લૂપાણેરાસતગુરુ ક્રેશુભજ્યું
ણોપછે શું વરત્યું તે કાળેરાં રણા પાકડવું
લા પારાગસામેરીની દેરીા પારિતુહજ
રણમાં ગાલ્યોરે પાવાસવતી પેરે વિરાલ્યોરે
પાગ્નાધનુષ લઈ ગાફરશ્યુંરે તે રૂપ અમરે નર
ખ્યુંરે પાણા પાઢાણા પાદેખિરૂપે તે રક્ષ
કેડા પાપી મુખે ગડગડ્યા પામાયાવૈ મન્ડપજિપ
રા ગાફારીથી ગાવી પડ્યા પારાશરજનજ સર્વ
સ્થળ કિધી પાકડકડ્યા મંડપ સ્થંભા દરો દિશાપ
છી ગાવરી પાસ્ફોરાસ્ફોર કરે બ્રહ્માડા રાજકું
વરે ક્રોધ કીધો પાલિધાં મ્હોટાં જાણાનહાનો
રાક્ષસ તાલકેત્તા તે જિપેર કીધું સંધાણા રા
ગસુર ગાવ્યોરાય સ્હામોં પામ્હાવીને ગક્ષા
સ્થળ સરિર પોતાનું કિધું પાહાથમાં લીધું વ્રક્ષાપ
પાગસુરે અંટવઈ ધૂમ્ર નાખ્યું પાપછે પાટી ચીસ

॥ रीतु हने तव ज्ञाण मारी ॥ डिधा इटका वीसा ॥ डा
 वणि ज्ञधर्मि जिछ ज्यो ॥ लाव्यो जेइ सल्याया ॥
 तिल प्रमाणो डीधा इटका ॥ तव गाखव मइ लाया ॥
 ॥ अजसुर न्यारे जो सरे ॥ बिर जाण वेंधे गात्र
 ॥ होकार इरि हरजे ॥ इंधी लाव गाडि तुंजी पात्राट
 ॥ श्रीराम लाणी ॥ डिपाथि डी ॥ इटकाट गगननि मांझे
 ॥ तव मुनियो मरउे त्राटी ॥ न्हासा न्हासर करे मांझे
 ॥ मांझे लाया यज्ञ राणी ॥ शुं शके ॥ गाखवे ज्ञायुं न्हा
 नुं छैयुं ॥ सामग्री खेवाने ज्ञाव्या ॥ इरि इटके सि
 शने छैयुं ॥ १० ॥ राज राख राख राख ॥ शुं रखो रू
 ढावी यापा ॥ ने ननं थारो जेइ इडिनुं ॥ तो तुने दे
 शुं रापा ॥ ११ ॥ रीसे रीतु हन रात ॥ १० ॥ लखुटी रू
 ढावी लाणा ॥ सतसुख स्त्र जाणो मुकियां ॥ पूर्ण
 ज्ञाणी डाणा ॥ १२ ॥ ज्ञधर्म यंदू सम मुकियुं ॥ राख
 प्रतापी जाणा ॥ ते ताखे तुनें ॥ इधे वाग्युं ॥ तत
 हाण निसर्ग प्राणा ॥ १३ ॥ पञ्च पृथ्वीये प्राण को
 ए ॥ जाणो करी व्याकुण थियो ॥ तव पाताण के तु विने
 थई ॥ ने २ ॥ एतल न्हासी गयो ॥ १४ ॥ राख भूडी ज्ञ
 तरियाण न्हा ॥ १० ॥ इरी करे नय नय करारा ॥ रितु ह
 ने तव पूढ वीधी ॥ प्रेरियो तो ज्ञार ॥ १५ ॥ ज्ञाण

(૨૪)

મૃદાલશાઝાખ્યાન

જાનતાં જસુરયાશ્યો પામ્યો જંતરધ્યાનારિતુ
હૂલ તવફરી જાવ્યો પામ્યા મુનિ ભગવાના પડા
શિશી ફેળે ખિન્નને મારિને શું રિત્તુ જાવ્યો જહીં
કુંવર ફેળે કું ઘણું ધાયો પાપણ જાનતાં દીઠો મ્હેં નહીં
પડાગાલ્લવ વળતું જોલિયા, ત્હારે દિઠાનું શું કા
મા જાણિયે જે જશ્વત્હારો પોળી ફહારો ઠામ
પાટા ચોદલોક વિશે જે જાવા સમર્થ છે તો જાણ
કુંવર ફેળે કું પુઠળ જિત્તો જોડો કેમ સાવે જીજ્ઞા
રાખના મ્હેં કહીને જાગ માંડ્યો જે કથા જોરલે
થી રહી પાતાળ કે તૂ ગયો નહાસી વળતિ શું કર
તો તે સહી રંગા ત્રાસ પામ્યો ને સ્વાસ મ્હલિયો
પાનૈણે નીર નીરધારા પિલાપ કરતો વિરના ફેળે
ફહાં મળશું યુદ્ધ કરનારા રણા હિમાયને જાવી
મ્હલ્યો કરતો રૂદ્ધનો નાદા મ્હેં વે જરો કું વંન
ત્હાં દિઠું સાંતળ્યો સ્ત્રીનો સાદારણા
વળણા સાંતળ્યો સાદ સુંદરી ફેરો પથા
યસંગીત ગાનરે પિલાપ વિસરી વિરનો વા
ડી નાણી દિધા કાનરે પારડા ફડવું પાવું
પારાગ છંદ ફરિગિતની ચાલ પાવિ
શ્વાવસુ ગાંધર્વની કુંવરિ મૃદાલશા શુભતા મરે

૥૩૫ લલિત વિલક્ષણી ૥ માનુની તેજનું ધામરે ૥
 ૥ આજલખે લિતે સોહેલિ સાથે ૥ ચાલતી ગ્રહિ હા
 થરે ૥ અરે ગેદ વાડી માંહ્ય નિત્યે ૥ ગાય સ્ત્રિનો સાથે
 ૥ રાશોલિત વન્ન પવન્ન શીતળ ૥ વાયુ વાઈ મંદનો
 ધુમ્રવેલિ નથી ખેલી, ૥ અરિષ્ટુએ દિન દુઃખનો ૥ ૭ ૥
 દરાક્ષના છે લક્ષ છોડો ૥ છોડ નિચા ચંપાતણા ૥ મોગ
 રા મળિયાગરા રુત્ના ૥ લાતિ લાતિ વૃક્ષો ઘણા ૥ ૮ ૥
 થાય અતિ આનંદ ત્હાંતો ૥ સબળ સ્ત્રીનો સાધરે ૥
 કોયેલ મોરને બુલબુલોથી ૥ થતાં મધૂરાનાદરે ૥ પા
 થૈકાર થનથન અપસરા ૥ પગ ઊંચલિ ધુધર વન્નડ
 તી ૥ ગાય હરિગિત હરીલઈ ચિતા ૥ અંગ અનંગ નથ
 વતી ૥ ૯ ૥ મધુરિ વાણી સૂરતાંણી ૥ તાન માન બણા
 વતી ૥ કોએક રસના સ્વાદ લેતી ૥ હાથ લાવ વખાણ
 તી ૥ ૧૦ ૥ મૃદંગ ચંગ ઊપંગ રંગો ૥ નવિન નીત નમાવતી
 રાણિ રીતે રસેલીંગે ૥ ગાન કરતી લાવતી ૥ ટાકોહ
 રગુંથી બિણે તારે ૥ કંઠમાં આરોપતી ૥ કોબાળીવે
 શો છુટે કેરો ૥ કટિ મેખળે શોલાવતી ૥ ૧૧ ૥ અમૃત
 વેણી મૃગા નેણી ૥ અંબન્ન આંભુ કામની ૥ નાચતાં
 આનંદ આણી ૥ નિરમળ ચિર નવનિહ્નની ૥ ૧૨ ૥
 સંઘાણ બાણ કટાક્ષ કરતાં ૥ અમરનેઈ મોહરે ૥

વદન ઈંદૂ માલ્ય બીંદૂ ॥ શૃંગાર શુભરતિ સ્ફોયરો ॥ ૧૧
 ચપળ ચર્ણ તે ધર્ણ ધરતાં ॥ આલિ લાવે ફળ ફારને ॥
 હથિયાર બાંધિ ફરે ફલ્લરો ॥ સખળ લાવી ન્નેરને ॥
 શરાન સખોલ ખોલે દોલવાગે ॥ નિસાણા આણ રૂડિ
 ફરે ॥ હાથ માં ખેડા ફરે તેડાં ॥ વન માં હ્ય ત્રય કો નવ
 ધરે ॥ ૧૩ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥ ફરતી એમ મૃદા-
 લશા ॥ સાથે વન માં સુંદરીરો ॥ મૃદાલશાને નિરજ
 તાં ॥ ત્નાઈને ગયો વીસરીરે ॥ ૧૪ ॥ ॥ કુડવું ॥
 મું ॥ ॥ રાગ મા રૂની ચોપાઈ ॥ ॥ મોહ્યો
 મોહ્યો અ ભુતરંગો ॥ ન્યારે અનંગ વાપ્યો અંગે ॥
 ॥ મોહ્યો મોહ્યો નૌતમ નાદે ॥ દીદી નાર તે કરતાં વાદે
 ॥ રાગ આગળ મરડે અંગ અલખેલી ॥ રાણી એક છે
 સૌ સાહેલી ॥ ૧૫ ॥ ગયો દાન્તવ પ્રેમદા પાસે ॥ નેવા
 લાગ્યો અતી ઊલ્લાસે ॥ ૧૬ ॥ ભૂરે ભૂથ ભુવંતીન્
 નેયું ॥ ભૂરે મોહ્યાણે મન પ્રોયું ॥ પાદુમ વેલીને
 અગ્રે રેતો ॥ દેખી દેખી દાન્તવ મ્હોતો ॥ ૧૭ ॥ દીદી મૃ-
 દાલશા લરી મદની ॥ અલોડીક છે શરી વદની ॥ ૧૮ ॥
 ઈંદુ આદીત્ય જે રહ્યા અજકા અજગી રહી છે ગોરે ઘાટ
 લેકે ॥ ૧૯ ॥ ન્હે માં નજ્યાં માણેકને મોતી ॥ નાકે મોરથી
 શામા સ્ફોતી ॥ ૨૦ ॥ છે અધર બીમ્બ પરવાળી ॥ તેજ

પર ચેસરવાળી, જાહાંત કાળે રંગે રંગ્યાવળી શોભા
 ઝેવી નોતમ મળી પશાન્હેવો ચતુર્થિનો ચંદ્રમાયા
 લેવી કપાળની શોભાયા પરાહારહૃદે ફિંગે મોતીનો
 પાખળકાપ નવલત્રોટીનો પડાસેંથે ચૂંબરવક્રે ભ્રમ
 રા શ્રોવણકોરનું નિલું જંબરા પશાકાળાકેશત-
 ણો જંબોડો નાળો ઘુંઘર તેજ ઘોડો પપા જાંબ
 ડીપર જલકાવળી નુગ્મસ્તન નાળો ફુલકળી પશ
 પામતી જણિજાળી જાંબડલી નાળો પંકજનીપાં
 ખડલી પશારારરી સમું જંબના કોમળગાલે
 ખજ્યાં ખંબજા પટારાતી રોમને કીકી કાળી નૂવે
 છે નેમ મૃગલી જાળી પશા નૃકુટી જન્યોત્તમરગિડ
 સરખી મ્હીનેત્રકમળને નરખી રંગાકુંઠ કપોતને
 જાકારે નેતે શોભી રહ્યો રંગારે પશા ઊરમન્ડ
 જ માંદેં હારાનેના મૂલતણો નહીં પારારશાકટીપા
 તળી મેજળે શોભે નેતાં મહા મુનિના મનલો-
 ત્તે પડાકુંકણી કર માંદેં ફેરી પ્હોંચે મણી રહ્યો
 જળહળી રજાહથેળી છે જંબુનવરણી ફેરવે તન
 ડીપર તડણી પશા ચર્ણે જાંબરકેરો નમકો નેપુરજ
 યવટકેરો હમકો રડાછે પંકજવરણી ફાની પરાતી
 રેખા ન્હાની ન્હાની પશા મ્હોટા માનમ મગતી ફળી

॥ ત્હેવી બાળાની આંગળી ॥ રડાકરે વાતો નવ નવી
 મીઠી ॥ ત્હેવી દૈતે દારા દીઠી ॥ રડાપોતિ કો કર અડ
 કાવે ગાલે ॥ હસ્તાં મોરનાં મોતી ફાલે ॥ ડગાઓઢ
 ણિ ઝોઢી અંબર પર આછી ॥ તેતો પવને જીડે છે પા
 છી ॥ ડગા ઝહેવી પૂર્ણ રૂપ ને બન્ન ॥ હરની સરહે છે તે
 વન્ન ॥ ડગા તારા માંહે જો જોયો શરી ॥ ત્હેવું વદન ર
 હું છે હરી ॥ ડગા આસન્ન પાથર્યો રંગી બેરંગી ॥ ત
 કીયે બેઠી છે બાળા અંગી ॥ ડગા ચિત્રવત દૈત ત્હું
 તો અટકિયો ॥ સ્ફામું ત્નાળી નવ તે શકિયો ॥ ડગા
 અસુર અંતર માંહે વીચારો ॥ સૂર વર્ગ કો અંતે સ્વી
 કારો ॥ ડગા બેળો પુન્યા સારંગ પાણિ ॥ ત્હેને હોસે જો
 ધણિયાણી ॥ ડગા શોષ ભુલ્યા ને નય વરણી ॥ પુ
 ણું કુંવારિ કે પરણી ॥ ડગા એતો અબળા હોયે માહ
 રી ॥ પરપંચથી લઈ નજાં હરી ॥ ડગા પર્ણિને અટ
 ગૃહસ્થ કું થાજી ॥ વેગે લેને સ્થાને કું નજાં ॥ ડગા
 ઝહેવી દુષ્ટની દુર્મતી ધારી ॥ વિસર્યો મર્ણને પામ્યો
 ત્નાઈ ॥ ડગા ધર્યો ત્નમરાકેરો વેશ ॥ થયો નીપટ
 ન્હાનો નેશ ॥ ડગા અબળા કુંઢે કુશમનો ફારાતે
 પર માંડ્યો અતી ગુંબરા ॥ ડગા ઊર ઊપર આવી
 ને બેસો ॥ અને કંચુકિ માંહે પેસો ॥ ડગા ગણજ

એને મોઢું મક્કલાયેા મૃદાલશા જિહ્વેને ઊભી થાયે
 ાજપા સખિને ફેરે કૌતિક ન્નુજો ાત્નમરોખ્યાલે
 પડ્યો છે મૂજો ાજડા મુખ ગળ સ્થળ ઊપર ત્નમે
 ાદૈત રાત્રું વરિને દમે ાજડા પંચ પંચ આયુદ્ધ ધારિ
 ારક્ષા ફેરે પાંચ સો નારી ાજતા નહીં છોછી રાત્ર
 ની કુંવરી ાનવ પામે નવવાને ફરી ાજડા ત્યારે આ
 સન ફેરે આવી રહ્યો ાસ્થૂળ શરિરે ત્હાં તે થયો ા
 પગા પછે સહસ્રા કર્મ ત્હાં કીધું ાપ્રૌઢ કાયા દૈતણું
 લીધું ાપી ાશરિર પોતિ કું તે વધારી ાઆસન સહિ
 ત ઊચલી નારી ાપરા લઈ ઊઝ્યો પછે આકાશ
 ાધાર્થ પૂઠળ પાંચ સો દાસા પડા મારો મારો એમ
 ફેરે તી વળી ાપણ પાપીને ફેરે ની નળવી ાપજા
 ફહાડી ઝળકતી તરવાર ાનારી ફેરે છે મારા મારા
 પેજા ફોધ નૂષે ફેરે સંધાંણા મૂકે તિવ્ર તાણિને ખા
 ણા પેડા અરે રાત્રું વરિને ફોણે લીધા ફરી વદની
 નું ફર્ણાન કીધા પેજા ચાલો ગાન્ધર્વ લોક માં ભેયો
 એક ના માત પિતાને ફહિયે ાપટા નહિં દીસે ગયા
 નું સ્થાન ાદેખતાં પામ્યો અંતર ધાના પેડા ખોવા
 ઈ કન્યા કાલી ાઘેર ફેરેવા સરવે ચાલી ાડા અ
 ખળા થૈ અોસિયાળી ાઆપણને સોંપી ફતિ સંભા

જીતીપણાફલેઉત્તર શો દેવારો તાસમાચારકેમકહે
 વાશોપણાઉમાટે ત્યાર્યાં જાવ્યાં ઘેરા પણ કહેવાય
 નહીંતે પેણાકહા પછે માતાજી જેમ પૂછે તાતમો જન
 માન્યા જે શું છે પાડજા કહાં ગઈ કંવરી મ્હારી તાને પર
 મંદ્રમાનાખું જોવારી પાડપા દહાડી જાગળથીતે
 આવે તામ્હાં જાંગણિયું તે સોફલે પાડજા મ્હારા
 પ્રાણતણો આધારા ત્હેને તે રીલાગી ધારા પડજા
 કેકો કુંવરી ગયું મુજ્જરી તાજથવા ગઈતે સત મરી પા
 દહારોતો જોલ્યો સખીનો સાથા ત્યાં પડિયા ફ-
 મારા હાથા પડજા હમોજે કાંઈ નવલક્ષ્યું કો કન્યા-
 ને ફરી ગયું પાડજા વનૂ વચન જેહેવાં સાંભળી પા
 માખાપને મુરછા વળી પાડજા પછે રોતાં નરને ના
 રી પા દીકરીના ગુણ સંભારી પાડજા રોતાં માતપી-
 તાને ઈ સાથા સર્વ નૈણે ફરે અશ્વપાત પાડજા વિ
 શ્વાવસુ સોધન કરતો પા પીતા ઠામે ઠામ સંચરતો
 પાડજા પાવળણા પા સાંચર્યો તે સોધકર
 તો પા પણપુત્રી જોળી નવલડીરે પા જે કથા જેટલે
 થી રહી પા હાવે કન્યા કહે કૈ પેરે પડીરે પાડજા પા
 કડવું પા રમું પા પારાગસોરઠની દેશી પા પા
 આસન લીધું ઊંચલીરે પા દૈત છે મહાવિક્રાળાચ

મકી તવ તે મૃદાલશાખા પડિ પેટડિયામાં ફાળાણા
 મુક મુને તું રાક્ષસાણા હું લાગું ત્હારે પાયાપિતા
 જી નેરો વાટડીરો મરો મ્હારી માયાણા ખાપે
 તમારી ખાળકીરો આજી સુંદાઈ અંતરિયાણા
 આ પાપિ હાથ ચ્હડી ખરેરે દર્શિં કુરમજને ગાળાણ
 આસોખી માતાને નઈ કહોરો મુન કુખ નધરોરે રેણ
 ત્વાચિ પદારથ ટળે નહીરો મુન કર્મ તણિનેરે ખાણ
 આજે મ ટળવળતી તારણીરે કયાંચિ દુષ્ટ રૂદેમાં હા
 ચા વિક્રાણ વદન ફેરા મોકળારે કૈં નૈણો નીર પ્રવા
 હાપે મૃગાલિને મુખમાં ઘરી તો મવ્યાઘ્ર ન્હાસે
 વન્તા તેમ તે લીધી મૃદાલશારો આરત ભરક
 રતિ રૂદ્ધાણા તો મ પ્રસવતાં પોપટીરે ગ્રહીયા
 લે મંઝારા તેમ લીધી તે મૃદાલશાને, નવફોંચી
 ખૂમડે કારાણા અંતરિયાણા લ્યો મનઘરીરો
 જતિ ઘણો અહં મેણા રહેવે વાટ મધ્યે મળ્યા
 રોગિમયા સહિત મહાદેવાદા પાર્યતિયેસાં
 ભજ્યુંરે તકો ખાળકી પડિ ખંધન્ના મુઠાવો મહા
 દેવજીરો તેથી ખાળા ધાય પ્રસન્નાણા વળતું વ
 ઘા મહાદેવજી નારી નારીની ફરે કારાણ ઘ્યા
 આવેતો મારિ દૈત્ય ગજાપો અખજાને આધા

રાણનાતવ ઊમયાનુ જોમ જોગ્યંયાજો કન્યા-
 નો હરનારાંરે જો પાપીને મારશેરે ॥ તે હશે તુ
 બલરથારા ॥ ૧૧ ॥ રોઈશના તું મૃદાલશા ॥ ૧૨ ॥
 મ માતા બોલ્યાં વાણા ॥ અમર સેન્ય સુતસુ
 ત ખરેરે ॥ ગ્રેહરો ત્હારો પાણા ॥ ૧૨ ॥ કામની
 તે પ્રીછી ગઈરે ॥ નવ પાપી પ્રીછ્યો પેર ॥ પાતા
 ણ પાંચમે લઈ ગયોરે ॥ બન્યાં હતું પોતાનું ઘેર
 ॥ ૧૩ ॥ ॥ વળણા ॥ ॥ જાવ્યો ઘેર પોતા
 તણે ॥ લાવ્યો નારી રતનરે ॥ અન્ય કો ત્હાં નવ
 મળે ॥ કેમ ઊગરે તે સ્ત્રિ બન્નરે ॥ ૧૪ ॥ ॥
 કડવું ॥ ૧૩ ॥ મું ॥ ॥ રાગરામગ્રીની દેરી ॥ ॥
 વૈસમ પાયન બોલ્યા વાણીનુ ॥ અબળા હણી
 કરીને જાણીનુ ॥ મંદિરમાં છે સુન્ય કારનુ ॥ ન
 મળે ત્રીનું તેણે કારનુ ॥ ૧૫ ॥ ॥ હાળા ॥ ॥
 તે કાર ત્રીનું નવ મળે ॥ ને ફરે આવી વાતા ॥ મૃદા
 લશા જોકલી ઘરમાં ॥ ફરે અશ્રુ પાતા ॥ રાખરે ક
 રમડા રું કડું ॥ મ્હેં કોણ કીધાં પાપ ॥ આસ્થાન
 ક આવી પડી ॥ મુઝ્યાં માને બાપ ॥ ૩ ॥ નવ દૈતવ
 ણ તું બોલિયો ॥ કહો કહાં કરો કહન્ના ॥ સુખત્હાં
 નાં વિધલોગવો ॥ ત્નાવતાં કરિતો બન્ના ॥ ૧૬ ॥

પટકુળ પેરો પદ્મનીાવણિ સોલિતારંગારાપુ
 વં લલ્મપુત્રે ફરીા હું સાંપડ્યો તરથારાપા
 શોફ મુકો સુંદરીા ફરમાં ગ્રહી વરમાળા હાથ
 જાલી માહરાનેા ફરો જાફ જમાળાડા સ્વર્ગ
 સુખથી જધિ છોા ને નાણશેો વિવેકાતો તો
 ગ લોગવશેો લામનીા મ્હારિ સંગરંગ જનેક
 ાછા નરા ન આવે તુલનેા નાગર સફરાવું પાન
 ાને જન રેહેરો સદાલગીા વાધશે જતિશેવાના
 ઢાખા લોવન બુવો લામનીા તારકર કરતા લા
 સાધન્ય લાયગ ને વસે નેંણોા પુન્યા હોય જવિ
 નારીા લા જન માન્યા સાકારણો છોા જોલો મુ
 કીને લાગા પરણો મુલને પ્રેમદાાને સરે સઘળાં
 કાળાના મૃદાલશા જેમ જોયરોા મનમાં ફરીને
 વિચારા પરણ્યાનો પરગંચ ફરૂા ને મતે મલગા
 ડી વારાાના વચન ફરે પાર્વતી કેરૂા ત્હેણે જાણું
 છે વરદાના જે પાપીને મારનારોા ફો જાવશે
 જળવાનાાના જેવી રિતે મન વિચારીા મુખ
 ફર્યું જ્ઞાનંદા હસિત દીઠી મૃદાલશાા તવ પડ્યો
 માયા ફંદાાના વિનયયુક્ત તે જોયરીા નહિં જિતા
 વળનું કાળા હામિઠેકિ વિવાહ ફરોા ફૂં ફરજાલીશ

આત્માપદાદુદુમ્બ તેડો તમ તણાં દોઈયે મુને
 નથિ દિડીાગીત ગાયે કામની આપણને ચોળીપીઠી
 આપણ સલ્લન કેશું નામ લીધું સાંભર્યો ત્હારેભા
 ઈાડિબો ચઢીને આપિયો, નળ થકી આંખ ભરા
 ઈાપ્પા જ્ઞાન વિચારે તેહનુંા દુઃખ લાગ્યું અતિ
 ફરેરા રિતુધ્વજ મ્હારે મારવોા વાળવું ભાઈનુંવેર
 આજ્ઞાગાત્રવનો નઈ ચત્ત ભાગુંા રિતુધ્વજને
 નાખું મારીા દહાલ ભાગે મન તણીા પછેં પરણું
 નૌતમ નારીાપદા એ કુન્ડલાની ઈકરીા પિકુલ
 લાછે નામાા ધ્યાન ધરિયું તેહનુંા તવ આવી તે-
 ણો કામાપદા કરનેડીને વિનવેા કન્યા ફેરે મહસા
 ના આયેળા મુને કેમ સંભારીા શુંછે સ્વામિકા-
 ના રાજાજસુર ફેરેતું મૃદાલશાનેા સાચવ રહિ
 નેપાસાા એટલે ફું રિતુધ્વજનોા કરતો આવુંના-
 શાપાત્રાભાઈ પડ્યો લોમીજીપર, નથી દિધું ત્હેને
 દહેંના ફહો કેમ પરણું પ્રેમદાા તું સાંભળ મ્હારી
 પ્હેંનારરા મૃદાલશા ફેરે સુઃખે ન્નજોાવેગેપ
 ધારો સ્વામિન્નાા હું તમથી નથી વેગળીા હાવે
 થઈ છું તમ આધિન્નાા રડાા વાવળણાા
 આધિન થઈ છું તમ તણોા તવ પાપી ત્હાંથી પર

(૩૬)

મૃદાલરીઆજાપ્યાન્ત

વરેરેાવિપ્રપ્રેમાનંદજેમલણેાપછેયજ્ઞરુશિક

ફિપેરફરેરેાપરજાાફડવુંાપજમુંા

રાગધવળધન્યાસીનીદેસીાનારદભુમુ

ખેજેમજોયરેાસુણોયુધિષ્ઠરરાયજાારજ્ઞ

રિતુધ્વજત્ત્વાંજિત્તોછેાયાજ્ઞફિપેરધાયજાાર

ાધનુષદણકારવકુંવરફેરેછેાનીગમનાનીજ્યો

ષજાાલણેપ્રાહ્મણનાઈપજ્યોજેઈાપાપિનેચ

દિયોરોષજાારાત્તોજ્ઞનકરયાવિપ્રોજાવ્યાા

ગંગાત્રદેથીઅંધોળીજાારતુંતેમનુંતેમદેખીને

ાદૈતનેલાગીહોળીજાારાતીતુધ્વજેતાલકેતુને

મારયોાતેવિપ્રકરતાવિજાણાજાકુંવરફેરેખિ-

જ્ઞનેફણવાામુક્યુંરહઠાવીજાણાજાાવ-

ચન્સુણીનેદાન્નવજોલ્યોામુખેકરીહોકાર

જાાવજ્ઞવિષેજાવિનેપડિયોાજાવરિયુંઅં-

ધકારજાાપાગિજ્યાપ્રાહ્મણત્તોજ્ઞનકરતાાત્ત

ર્યામુકીત્તોજ્ઞજ્ઞજાારિતુધ્વજવારીનેરાખેા

જેઠારહોમુનિજ્ઞજ્ઞજાારાવિધૂતાસ્ત્રનેજાણ

જમૂકીામાયાસઘળીકાપીજાાઅંધારેઅજ્ઞવા

ળુંકીધુંાતેનીરાજોકીધોપાપીજાાજાજેકશા

લજ્ઞતનુંવૃક્ષજ્ઞફોડુંાતેદૈતલાવ્યોગિપાગીજા

રીતુધ્વન ઊપર તેનાખ્યાં માયા ઊપર તમાડી
 ભાટારા નકુંવરે તવ બાણ ન મેહેલ્યાં વૃક્ષકી
 ધો તીલ મન્નભા પછે સરશર તાણિને મુક્યાં
 વિંધ્યું દૈતનું ગાત્રભા ટાટોપ પડ્યો ને બનેત
 રક્ષાદ્યું પડ્યાં સરવ આયૂધભા ન્હાઠો દાન્ત
 વરણ મૂકીને ન સ્ત્રેવાયુ યુદ્ધભા પગા શર
 મ્હાલ્યું ધનુષ ઊપર ને માશ્વા એકી મૂઠેભા
 પગલું તે પાપીનું દેખી ન અશ્વ હાંફ્યો પૂંઠેભા
 ૧૧ પાખરિયો ને પવન વેગી ન દેવ તણો આપે
 લોભા પાતાલ કેતૂનિ પૂંઠે ધાયો ન નણો પાણી
 નો રેલોભા ૧૨ માયા વૈ મરડાતો ચાલે નાલ્યાં
 હોય અઘોર પંથભા નાલ્યાં અસ્તર ત્હાં અશ્વકિં
 ડેલે ના આથિડે નહિ અંધભા ૧૩ થર થર ધ્રુવે ફાં
 ઈ નવ સૂઝે ન મુઝે સ્વાસ ન માયભા નુવે વ
 ણીને પડે હળીને ન ઊઝરુઈ ઊત્તો થાયભા ૧૪
 માશ્વો હાલે એમ વિમાસે ન દેખિ બાંણને કાયા
 કાંપેભા થાક્યો શરીરે સ્થુળ થયોરે ન રખે ઘોડે
 અહાં આવેભા ૧૫ રીતુધ્વન હોકારા કરતો ન
 થાય અશ્વ ઊપરથી બેઠોભા અહેવે પ્રથ્વી ભેદી
 પારુ પ્રહારે ન પાપી પાતાળે પેઠોભા ૧૬ આ

(૩૮) મૃદાલશાખાખ્યાન.

ગણ નળ અગાધ જાણ્યું ॥ માંહીં દૈત પરવરિયો
જી ॥ તવ લંપાપાત કુર્યું ઘોડાયે ॥ રાયને લઈને
તરિયો જી ॥ ૧૭ ॥ ફાણ પૂંઠળ ગદ્દા ગ્રેહેવરા ॥ અ
નંત નદીને નાળાં જી ॥ તેમાં રિતુધ્વજ ધાતો ફિ
ડો ॥ ન્યાં મનુષ નહીંડે પાળા જી ॥ ૧૮ ॥ અતળ
વિતળ તળાતળ સુતળ ॥ જાણ્યો ચોથે પાતાળ
જી ॥ દૈતે નાણું ને ઘેર નઈ રાતો ॥ કન્યા લેરી લુ
પાળ જી ॥ ૧૯ ॥ ॥ વળણા ॥ ॥ લુપાળ
લેરી લામનીને ॥ તે ચિંતા ચિતમાં થઈ રે ॥
અંતરધાન થયો તે ત્હાંથી ॥ રસાતાળ ખેડે
ઈરે ॥ રંગા ॥ કુડવું ॥ પિપ્પું ॥ ॥ રાગવે
રાડીની દેરી ॥ ॥ અંતરધાન થયો અસુ
રતે ॥ નઈ ખેડે રસાતળા ॥ રિતુધ્વજ મનમાં વિ
માસે ॥ ને અશ્વચાલ્યો સુતળા ॥ ૧ ॥ લૂલ્યો વાટ
ઊંચાટ થયો ॥ લુલામણો પડ્યો લંભા ॥ નળમાં
વાટ નહીં વાળે ॥ નેવાનો નહિં અનુક્રમારા ॥
દરો દિરા ॥ નુવે ખેડાકળો ॥ તવ ગલરાયો રાય
॥ ખેડલે અશ્વને જ્ઞાન થયું ॥ તે મૃદાલરી ॥ લણિ
ન્યા ॥ ૩ ॥ રાય ઘોડાને ઘણું એક ખેંચે ॥ પાળ મંદિ
ર ॥ લણિ મરડાયા ॥ રીસ કરીને ચાલક મારે ॥ તથ

લોચન રાતાં થાય પાજા અમ્બ કહ્યું તો કરે નહીં
 પામન ન્નવા દૈતને ઘેરા રાયે ન્નાયું ને કહાં ન્નય
 ન્ને ઊંપારી થાય છે પેરા પામન પોતાનું દહક-
 રીને પાછૂરિ મૂકિ વાળુ ની વાગા અમ્બ ચાલ્યો
 દાન્નવને મંદિરા ચપળ ચલાવી પાગા પાગ્લે
 વેળળ રહિત એક સ્થાન આવી પાછો પાછો
 તિ રમ્યા તે મધ્યે પાધરો નઈ પેઠો ઘોડાને
 તે છે ગમ્યા પાધરો વેળીનું અરીક વન્ન છે
 તેની રીતના છે ઘણી ઠામ ઠામ અન્નવાળાં દે
 ખે પામુક્યા છે નાગ તણા મણી પાટા તે મધ્યે
 એક સરોવર સુંદરા નિર્મળ નળ ત્હાં લેહે કે પાળે પા
 ખે તરુવર રોષ્યાં પાવના ચંદન પ્લેકે પાવના રા
 નું વર અતિ હર્ષ પામ્યો પીધું રીતજ નળા
 તે મૂકીને આગળ ચાલ્યો એક આવી દારૂણ
 સ્થળ પાવના તે દેખી નૂપત ત્નય પામ્યો પડ્યા
 દિઠા છે સહુ બંધા ફીર પતંગને માંસ શોણિત
 પાત્કાં વાઝુ આવે હૂંઈ ધાપા ત્વચા કરમને
 પદ મસ્તકા અર્ધ કરડેલાં પડ્યાં રિતુધ્વજ
 વિસ્મેયો પાશું પ્રલય કાળ થયો હવાં પરા
 દારૂણ ઘાટ દિસે હરો કો દૈત કરો વાસા અ

(૪૦) મૃદાલશા આખ્યાન

શ્વબુદ્ધિએ કું અહીં આવ્યો ૥ હવે ભુવ્યાની રીજા
શા ૧૩૦ ૥ નિવ શિવ તુલ રાખણ હારો ૥ આવ્યું જ
તરજાન ૥ અફેવું કહીને ઘોડે બેઝ્યો ૥ સમઘ્યા શ્રી
લગવાના ૥ ૧૪૦ ૥ આગળ બતાં મંદિર આવ્યું ૥ કન
ક તણો છે કોટા ૥ મહા મનોહર દેખિને ૥ અશ્વને મા
રાવી ડોટા ૥ ૧૫૦ ૥ માળિયાં શુભ નળિયાં ૥ અટારી
ત્હાં શોભે ૥ સૂદર ચોક પરશાળ પટમહા ૥ નેતાં
માં મનડું લોભે ૥ ૧૬૦ ૥ બનતદાર અરૂં બે નળી ૥ ૧૭૦ ૥
વટિ રમણી કદીસે ૥ ફિરાને આણે ક મોતી ૥ નેતાં
મનડું હીસે ૥ ૧૮૦ ૥ ૧૯૦ ૥ ૨૦૦ ૥ ૨૧૦ ૥
મનડું અવિ લોકે તાં ૥ લોવનની શોભા ઘણીરે
૧૨૦ ૥ ૧૩૦ ૥ ૧૪૦ ૥ ૧૫૦ ૥ ૧૬૦ ૥ ૧૭૦ ૥ ૧૮૦ ૥ ૧૯૦ ૥ ૨૦૦ ૥
૨૧૦ ૥ ૨૨૦ ૥ ૨૩૦ ૥ ૨૪૦ ૥ ૨૫૦ ૥ ૨૬૦ ૥ ૨૭૦ ૥ ૨૮૦ ૥ ૨૯૦ ૥
૩૦૦ ૥ ૩૧૦ ૥ ૩૨૦ ૥ ૩૩૦ ૥ ૩૪૦ ૥ ૩૫૦ ૥ ૩૬૦ ૥ ૩૭૦ ૥ ૩૮૦ ૥ ૩૯૦ ૥
૪૦૦ ૥ ૪૧૦ ૥ ૪૨૦ ૥ ૪૩૦ ૥ ૪૪૦ ૥ ૪૫૦ ૥ ૪૬૦ ૥ ૪૭૦ ૥ ૪૮૦ ૥ ૪૯૦ ૥
૫૦૦ ૥ ૫૧૦ ૥ ૫૨૦ ૥ ૫૩૦ ૥ ૫૪૦ ૥ ૫૫૦ ૥ ૫૬૦ ૥ ૫૭૦ ૥ ૫૮૦ ૥ ૫૯૦ ૥
૬૦૦ ૥ ૬૧૦ ૥ ૬૨૦ ૥ ૬૩૦ ૥ ૬૪૦ ૥ ૬૫૦ ૥ ૬૬૦ ૥ ૬૭૦ ૥ ૬૮૦ ૥ ૬૯૦ ૥
૭૦૦ ૥ ૭૧૦ ૥ ૭૨૦ ૥ ૭૩૦ ૥ ૭૪૦ ૥ ૭૫૦ ૥ ૭૬૦ ૥ ૭૭૦ ૥ ૭૮૦ ૥ ૭૯૦ ૥
૮૦૦ ૥ ૮૧૦ ૥ ૮૨૦ ૥ ૮૩૦ ૥ ૮૪૦ ૥ ૮૫૦ ૥ ૮૬૦ ૥ ૮૭૦ ૥ ૮૮૦ ૥ ૮૯૦ ૥
૯૦૦ ૥ ૯૧૦ ૥ ૯૨૦ ૥ ૯૩૦ ૥ ૯૪૦ ૥ ૯૫૦ ૥ ૯૬૦ ૥ ૯૭૦ ૥ ૯૮૦ ૥ ૯૯૦ ૥
૧૦૦૦ ૥

યા કીધી ॥ મુળને મોઢવા માટે ॥ એ પ્રપંચ નહોય
 પાપીનો ॥ શું મંદિરમાં મુને વાટે ॥ જા સુરપતિના
 લોવન્ન સરખું ॥ ને શા માટે છે મૂન્યા ॥ કનક કોલ
 થિ કમકીધું ॥ નાણાની નથી નૂન્યા ॥ પાનારી ન-
 પૂરાક કે પુરુષ ॥ કો નથી પક્ષીને પશુ ॥ કરનારે ઘ-
 ણો ખેરય કીધો ॥ તો શા માટે નથી વસ્યું ॥ ડા
 એ મ કરતો આઘેરો ગાલ્યો ॥ રાય રાત્રી નિત્નો
 તન્ના ॥ વિદ્યુન્ડળા દાસી દિઠી, કાં કરતી અંગમર
 તન્ના ॥ ડા સૂંઘર રૂપને મદન પૂરણા ॥ દિઠો જાન
 વતો રાય ॥ સાદ કરતી સ્ફેલંદ્રી તે ॥ અંતઃ પુરમાં
 ન્યા ॥ ટા મૃદાલશા પ્રત્તે દારી જોલી ॥ ખેડુ
 ફરી કરન્નેડ ॥ રાણિ નિરાન કો જાવે છે તે પરા
 કામ જોવા ૩ કોડા ૮ ॥ સાંભળી તે શામા
 હરખી ॥ પાર્વતિ વચન થયું સાચું ॥ પાપિને વ-
 ઘ કરી મુને વરે ॥ એવું નઈને નચ્યું ॥ ૧૦ ॥ જાણ
 ૭ અંતર પર કિધું ॥ લલ્લન મનમાં આણી ॥
 પછે સ્ફેલંદ્રી સ્હામી મોઢલી ॥ પાત્ર તરીને પા-
 ણી ॥ ૧૧ ॥ જાવ લાવ કરી મોઢલી ॥ જોલી વિ-
 દ્યુન્ડલા વાણી ॥ જાઘા પધારો શોક મૂકી ॥ તમ
 ને તેડે મુજરાણી ॥ ૧૨ ॥ વાયડ સાંભળી શામાડે-

(૪૨)

મૃદાલરીઆખ્યાન

રાંઆવિસ્મય પામ્યો લૂપાદાસી ન્હેની આહા-
વીછે તેગા રાણીનું કેવું રૂપા ૧૩ ॥

ચળણા ॥ ૧૩ ॥ પેન્નેવા ગયો ગુણવંતો ॥

આપ હૈડું દૃઢ કરીરે ॥ વિપ્ર પ્રેમાનંદ એમ ભણે ॥

પછી કેમ મળી તે સુંદરીરે ॥ ૧૪ ॥ ૧૬૬૫

૧૭ મું ॥ ૧૭ ॥ ગાગેહાગડાની ચોપાઈ ॥

૧ ॥ ૧૮ ॥ રાજકુંવર ગયો ઊલ્લાસે ॥ દાસી

આવિ મૃદાલરી પાસે ॥ ૧૯ ॥ રાણી કને આજ્ઞા

લીધી ॥ આપિ આસન પૂર્વ દીધી ॥ રાજાને ઈ

પાતાલ કેતનું ઘર ॥ ભણે વાસવસે વિશ્વંતર

૧૩ ॥ દ્વાર રાખે હારોહારે ॥ લીપિ લીત કનક

નીગારે ॥ મધ્યે સ્ફટિક મણિના સ્થંભા સ્ફામ

સ્ફામી દિસે પ્રતિબિમ્બ ॥ ૨૦ ॥ ચિત્રામણ રજો

પાસે ચળકે ॥ મુકતા કૃષ્ણના તોરણ લળકે ॥ ૨૧ ॥

એવું સદન મુક્યું છે સમારી ॥ રીતુધ્વજ સ્થો છે

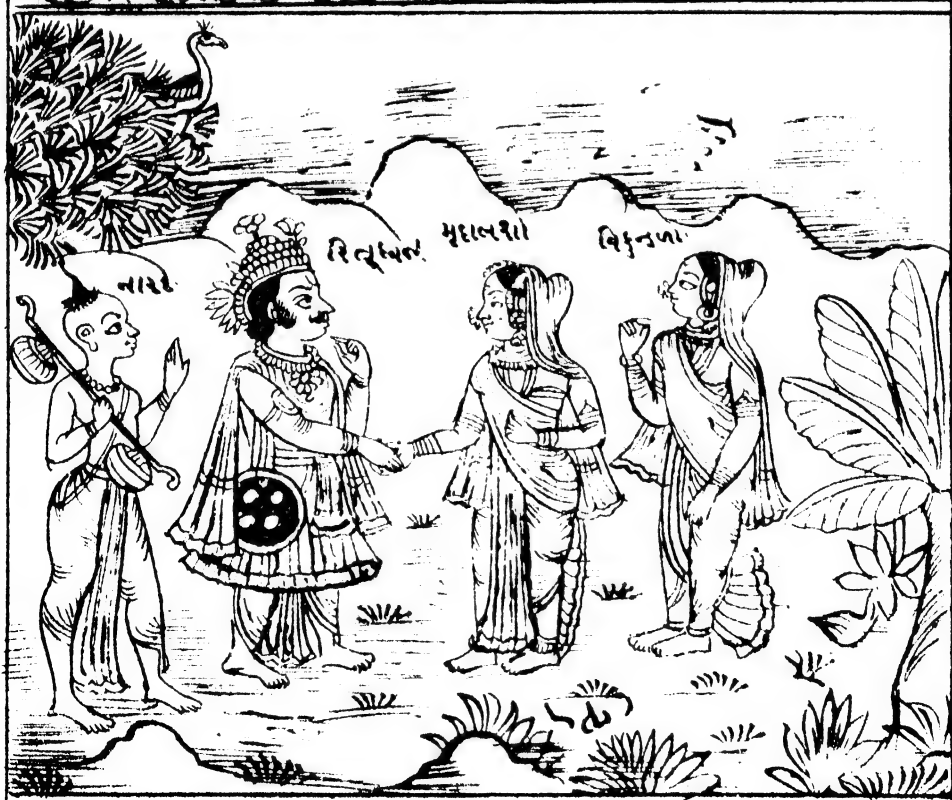
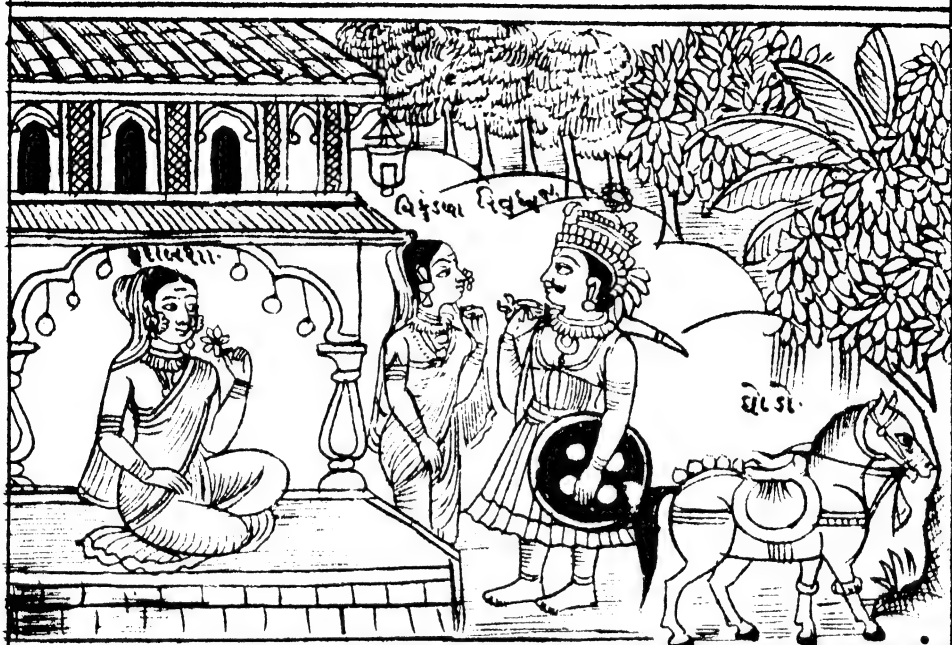
વિચારી ॥ આપ છે બોલ્યો રાજકુમાર ॥ દાસીને

પુછ્યો સમાચાર ॥ તમો નતે દિસો છો એક

૧ ॥ આતો જોરડી દિસે અનેક ॥ ૨૨ ॥ એકોણે સ

માર્ગે ધામા ॥ એના વસનારનું રું નામા ૧૦

૧ ॥ લુવન શામાટે છે સુંનકાર ॥ ૨૩ ॥ વાતમાંડી

(૪૪) મૃદાલરીગજાખ્યાન.

નેનારાપાત્કારે કહે વિદુન્ડલાનારીપાસતવા
ત કુંજું વિચારીપાપરાઘડિ વિશ્વકરમાજે અશ્વ
મેવાઅહીં પૂર્વે વસ્તા વિશ્વદેવાપડાએકદૈત
હતો કુંડલધારાઈદ્રિ સોંપ્યું તેને ઘરખારાપદ
અહાંથી દેવથયા વિદાયેાકુંડલધારરહ્યો અહાં
રાયેપાપપાતે રાજનની કુંમારીપાન્હાનપણમાં
કું અંગે સારીપાપડાપિતા માર્યો મ્હારોગજા
હામપાતાજ પાતાલ અહેવાંનામાપણાએછે
બુદ્ધકેતૂનાખાળાત્કેનાંરૂપ મહાવિક્રાળા
પડાતેણે ઘરરિદ્ધિ લૂરિ લીધીપાખન્યોએદા
સી મુળને કીધીપાપડાકુષ્ટ દમેછે ત્રણલોચન
સર્વે લૂરિ લય્યું અહાં ધન્નારગા મૂનેં રાખીછે
ઘણતીવારીપાકોણાલણે અહાં પીડામ્હારીપા
રણાએક ગાલ્લવનામે રૂચિભક્ષાત્કેનોત્ર
ણવારલાગ્યો યગન્નારરારાજનરિતુધ્વનછે
ખખવંતાત્કેણે આણ્યોએકનો અંતપાપાતા
ળકેતૂગયો ન્હાસીપારીતુધ્વનનાચુદ્ધીત્રાસી
પારજાએક મૃદાલરીપાનામે નારીપાવિશ્વાવસુ
ગાંધર્વ કુમારીપારપાત્કેનુંરૂપ મનોહરનરખી
પાહરિલાવ્યોપાપિતે હરખીપારડાગજાવ્યોક-

ન્યાહરીને દાણેપાપિ લેઝાવ્યો પાતાળેપાણ
 પાપરણવાની ફીધિ સન્નઈતવ સાંભર્યો પોતાનો
 લાઈપારદામૂને મુકી સાચવવાધેરાતેતોગયો
 વાળવાવેરાપરલાલ્લણીએ તેલિયાકોણેમાયી
 પાણલાયેગેતમોપધાર્યાપાડનાએકન્યાહવેત-
 મનેદ્રાવીપાકોવાતદિસેછેલાવીપાડપાતમેપ્રેમે
 પ્રેમદાનેપરણોપાઝામ્મોલસબળછેઘણોપાડર
 પાએઈશ્વરેતમનેજાપીપાકેલાથાઓજાવરો
 પાપીપાડપાત્યારેરિતુધ્વજબોલ્યોવાણીપાદેખ
 ડોમૃદાલશારાણીપાડપાહૂછડિંઅયોધ્યાનોરા
 બન્નાપાતાલકેતુકિધોપાતન્નાપાડપાપછેપાતાલ
 કેતુપ્રેધાયોપાઝાંઝાવ્યોનેકાંસંતાયોપાડ
 ત્કારેબાણુછેમહાસુભદ્રાપાઝાણિયેદાદુંઅંતર
 પદ્માપડપાડઅત્રથીઈદૂબહારાપાઝેવીનૈણો
 નિરખીનારાપડપામીરેમીટબન્યોનીમળીપાડ
 બવાતરૂદેથીટળીપાડપાહૂર્ષેનૈણોનૈણોરસપી-
 ધોપાપીતાંમુર્છિતતરનેકિધોપાજના
 વળણાપાપાચિત્રામણબન્યોથયાપાપછે
 મૃદાલશાશુંવદેરેપાવિપ્રપ્રેમાનંદકહેપાશ્રોતા
 બન્નધરોરૂદેરેપાજપાપાકડબુંપાજમુંપા

(૪૬)

મૃદાલરીઆ જાણ્યાન.

રાગબિહાગડોઆ આબોલોબોલો લટકા
ળા રાયઆ મુખને મલકડેઆહું તોલાશું તમારે પાય
મુખને મલકડેઆશા તમોજનમાન્યાતે શુંય, મુ-
ખને મલકડેઆકાંઈ મન્ન ન આવી કુંય, મુખને મ-
લકડેઆરા હવે ન્નગીને આપે સંત્તાળિયે, મુખ-
ને મલકડેઆ પેચ પાઘડિનો છૂટ્યો વાળિયે, મુ-
ખને મલકડેઆડા અફેહું ખડગ પેડે છે ગળી, મુખ-
ને મલકડેઆ વાગશે તો ખોરો સો રળી, મુખને
મલકડેઆશા આખે શું કરો અર્ધ પડિયાળિ, મુખ-
ને મલકડેઆ પાઘરી દિસે છે રઢિયાળી, મુખને મલ-
કડેઆપેા દ્રષ્ટ તો કાંઈ રાખીયે સાદિ, મુખને મલ-
કડેઆ જેમ ના ફીને છોકરવાદિઆ મુખને મલકડેઆ
ફા પુછા પુછ કસો માં મહારાજ, મુખને મલકડે
આકરો વિવાહનો તમો સાળા મુખને મલકડેઆ
મુને ફફી ગયાં ઊમયા દેવા મુખને મલકડેઆલા
બધરો નાહિં દેવ, મુખને મલકડેઆટા નથી ખીન્નું
ત્રીન્નું ફોય, મુખને મલકડેઆ હવે વિફલ્ય મનરે
ફોય, મુખને મલકડેઆલા હવે શું નણાવો છો પ્રીત
આ મુખને મલકડેઆ હમો પ્રીછું પુરૂષની રીત, મુખ-
ને મલકડેઆજા તમો મનમાં ધરો નવફોધીર, મુ-

ખેને મલકડે ॥ મ્હારે તમો છો મનના હીર, મુખ
 ને મલકડે ॥ ૧૧ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥ રસુણ્ય રી
 ત ન્હાણું પુરૂષની ॥ તવ રાજા જોલ્યો હે રતી ॥ ચા
 લ દેખી ચતુર નરની ॥ પછે મૃદાલશા ઘેલી થતી
 ॥ ૧૨ ॥ ॥ કડવું ચલ મું ॥ ॥ રાગ કદારાની
 ચાલ દુકડી ॥ ॥ દેખિ ચાલતે ચતુર નરની
 ॥ માયા લાગી રાજકુંવરની ॥ ૧૩ ॥ કાંઈ મોઢેરી તે
 થાતી ॥ મૂખ કળા કરે મદનાતી ॥ ૧૪ ॥ પછી મુન્ય
 થઈ રહિ મ્હોડે ॥ પાછી જો સરિ આઘું ગ્હોડાને
 મતે મરાય આઘો આવે ॥ પ્રીતે પ્રેમ કરીને જો
 લાવે ॥ ૧૫ ॥ ફાવે લાલ ફ્હોંની ધરો છો ॥ ને શામ
 દે લલ્લન કરો છો ॥ મુખ વદન કળા દેખાડો ॥
 સુખ સ્વર્ગનું પામી પમાડો ॥ ૧૬ ॥ મોહ્યો મોહ્યો
 તમારે લલકે ॥ તો સે ન જોલો મુખ મલકે ॥ ૧૭ ॥
 મુન્ય થયાં હો નારી ॥ નવ જોલો પ્રથમ મુને મા
 રી ॥ ૧૮ ॥ આ અંબર ફેર્યું છે આછું ॥ મુખ જિપર
 થી કરો તે પાછું ॥ હું મોહ્યો છું અદભૂત એને ॥
 ફરી વદતી તે ત્હારે તેને ॥ ૧૯ ॥ મુખ દેખાય
 છે ઘૂંઘટ માં ॥ લાલ મૂકી વદો જિલ્લટ માં ॥
 ત્યારે ઘૂંઘટને પરી લીધો ॥ રીત્ત ધ્યનને ઘેલો

(૪૮) મૃદાલરીઆખ્યાન

કિંધોપાદાશાંમાનો લાવ લહિ કું જાળામ
ખન્નણે ચંદ્રની કળારહ્યો રાત્રિ પાસે જાવી
પાખોલે નવ અખળા જોલાવી પાળાત્રાયો
માયાને પાસે પાને મલ્મર અંબૂજ નિવાસો
તેને રૂપે તે મેરૂડોલે તો મનુષ્ય તે કોણ તો લો
તા પાસે આવી બેઠો તે રાયે પામરિયે દોળે
છે વાયે કયરો વળાયો તે દે છે નાંખી મૃદા
લરાની જિરાડી માંખી પાળા મૂખ નૂવે છે ફ
રી ફરી મહારા સમ જોલો સુંદરી મું મુક્યા
છે તમને વરી તો શૂં લાનધરો ઓસરિ પાળ
પાઝાંતો છે એક કિંકરી બૂવો પ્રેમે નૈણાંતરી
પાઆવો સાથે કુરુણાકરી પાઈશ્વર આપરો જા
નરી પાળતા તમો ગાંધર્વની કુંવરી પાપિ લા
વ્યો તમને ફરિ પા ફું તો તેહને નાંખિશામારી
તું તો સેનવ સમને નારી પાળતા રૂમો કુંધું
પ્રણિપત્ત કરી નવ જોલો તો નૈરા ફું મરી ત
મો પરો કરો ધુંધટા પાળો લો પાયે ધડું મુગટા
પાપાયે ફું પામરીનો પટ્ટા વદો વાણી આણી
જિલટા ગે મિથ્યા શી કરવી ચટ્ટા સંધું પ્રીધું
નથી ફું નટ્ટા પાળતા પાપિ ફરિ લાવ્યો છે લુનને

મૃદાલશાખ્યાન. (૪૯)

પાતેતો ઘણું દહાજે છે મુનને ॥ વ્હાલી તુલકાને
ધરૂંવટા વેરિનું શિર કાપીસ સદા ॥ પપાટા જો દે
હ તાણી ખરપટા જિહો નારી ॥ જાણી જિલ્લદામ
ન મેળવવાનો કોડ ॥ વ્હાલી તુ છે મ્હારી નેડા
૧૬ ॥ ॥ વળણા ॥ ॥ પછિ જિલ્લ
આણી ખન્યો મળિયાં ॥ કહે તત પ્રેમાનંદે ॥
પછે પાણી ગૃહણ કેમ હવું ॥ તેનું કહું પદ્ય બંધે
૧૭ ॥ ॥ કહવું ॥ રમું ॥ ॥ રાગે દેશાખ
ની ચોપાઈ ॥ ॥ નારદ કહે સાંત્વજો ને
ધર્મ ॥ પછી કેમ થયું વિવાહનું કર્મ ॥ ૧ ॥ મૃદાલ
શા રાજને મળી ॥ આકાશે બિલળી સમતળી
૧૨ ॥ તવ રાજને વાણી ઓચરી ॥ અશ્વ ઊપર
જેસો સુંદરી ॥ દાસીને કહ્યું થયે વિદાય ॥ એટલે
આવ્યા નારદ રૂપી રાયા ॥ રા રૂપિ તણું કિધું પૂન
ન્ના ॥ સમાચાર કહ્યો રાજના ॥ પાતાનું થયું આ
વ્યા મહારાજા ॥ મુન સરખું કે કહિયે કાળા કાળા
૨૬ કહે સારો શિષ્યે કાર્ય ॥ આવ્યો છૂંદું થવા
આચાર્યા ॥ પાપરણી થાઓ અશ્વે ॥ અશ્વારા
યોરિ રચી તવ અહ્ય કુમારા ॥ સાવળતા જોલ્યા
મુની લગવાના ॥ વિકુન્ડલા દેતું કન્યા દાના ॥ સા

(૫૦)

મૃદાલ્પશાસ્ત્રાખ્યાન.

જ્ઞારોપી કંઠે વરમાળાગાંધર્વ વિવાહ કિંધો
તત્કાળાગાનાતારદ્વંતરધાન તવથયાત
ત્પરથૈન વ નારી રીતિયાંગાગાદાસી જ્ઞેમજો
લી મુખવાળા તમો બન્યોને ફળે ફલ્યાણા
૧૨ા રાય અશ્વે બેઠાને ફધરીા જ્ઞોછંગે બેઠી
સુંદરીા ૧૩ા દેવતા જ્ઞેજાપેલો તુરીા બેમજા
વ્યોતેમ ચાલ્યો ફરીા ૧૪ા ગાલ્પવ જ્ઞોદેશી
બુવેવાટાન જ્ઞાવ્યો કુંવર તેથી તે બીયાટાપ
ગયા ઘોડાને પગલે પળ્યાા જ્ઞેફેવે કુંવર ફળ્યાને
લે વારે મળ્યાા ૧૫ા બિતરી ફેઠાં ફર્યો નમસ્કારા
જ્ઞથઈતી ફલ્યો સમાચારા ૧૬ા ફરીા ગાલ્પ
વતો ફરેજ્યા ઘણાં માનવ વાઘ્ય પોતા તાણા
૧૭ા જ્ઞેના પિતાને લગાડું પાયા રતનસરી-
ખી લે ફળ્યાયા ૧૮ા પછે જ્ઞયોધ્યા જ્ઞાવ્યા ફરી
રાયા વધામણાં પુરમધ્યે ન્નયા રના સેવકજા
વ્યાશત્રુબિત લણીા રત્નાંમિ સાંલણિયે વધામ
ણીા ૨૦ા પુત્રલાવ્યો પરણી પ્રેમદાા બિહોરા
બન મનમાં જ્ઞતિ મુદાારરા ફરીને પાયેશ-
ત્રુબિત પડ્યોા જ્ઞાતપુત્ર મને પડ્યો બડ્યોા ૨૩
સાથે શામાની ફીધી બેડા મુનિ તમે ફોં-

ચાડ્યાકોડારહ્યા નમ્ર નન મળવા જાવિયા
 યોગ્યરીતે લેટ લાવિયા તારેપા પાંચ દિવસ મુનિ
 પ્રોણા રહ્યા પછે પોતાને સ્થાનક ગયા ૨૬
 તારાભગ્ને જીમંગલધરી પુત્રનો વિવાહ માંડ્યો
 ફરી ૨૭ મૃદાલશાસ્ત્રાને પુછી વાત કોણ તમા
 રાં માતને તાતા રહ્યા કુટુંબ સર્વનું લીધું તા
 મા સસરે જોળખ્યો સારો હામા રહ્યા પછે
 લખ્યો પત્રે સમાચારાગાંધર્વ લોક ગયો સર
 દારા ડગાળ્યો સેવક જાવ્યો કોડશાસ્ત્રા
 કાગળ લ્યોની વિશ્વાવસ્તુ ૩૧ સ્વસ્ત્રીગાં
 ધર્વનો દેરી વિશ્વાવસ્તુ નામેને નરેશા ૩૨
 લખિતંગ શત્રુભિત મહિપતી ૩૩ જમો રહ્યા છ
 તમારીવતી ૩૪ ખીલુ જે કહે છે વધામણી
 ખોવાઈ દીકરી ને તમ તણી ૩૫ પાતાલકેતુ
 ગયોતો ફરી તે કન્યા મુન પુત્રશુંવરી ૩૬
 નારદભિયે કરાવ્યો વિવાહ મુને ફરી જીવની છે
 ઈચ્છાયા ૩૭ માટે મળવાને જાવને તારીત
 ઘટે ને તે લાવને ૩૮ શારોવકને શિવનું છે વચન
 ના તો જહિં લગી જાવ્યો રાત્રના ૩૯ બાકિ
 હમો જાવિ ફોંચિયે જહિં ૪૦ પાણશું ફરીયે જે

(૫૨)

મૃદાલશાખાખ્યાન

જનમગતી નહીં ॥ ૭૮ ॥ વાંચ્યું પત્ર તે વેગે કરી ॥
ખોલ્યો રાત્ર નેણે ॥ ૭૯ ॥ તરી ॥ ૮૦ ॥ જો શું સા-
ચું કે છે સ્વપન્ના ॥ ૮૧ ॥ લી દિકરી રૂપ રતન્ના ॥ ૮૨ ॥
આલો સર્વ કો વેગે કરી ॥ ૮૩ ॥ વિધીયે પરણાવું દિ-
કરી ॥ ૮૪ ॥ ગાંધર્વ સર્વ થયા સાર્વધાના ॥ ૮૫ ॥
ધાંધન્ન તરી વૈમાના ॥ ૮૬ ॥ ગામમાં વરત્યો ॥
વલ્લયકાર ॥ ૮૭ ॥ અયોધ્યા આવ્યો પરિવાર ॥ ૮૮ ॥
તેલ્યાં સર્વે વેગે કરી ॥ ૮૯ ॥ માત તાતને મળિ દીક-
રી ॥ ૯૦ ॥ અથ ઈતિ પછે કહી નવવાતા ॥ ૯૧ ॥
પામ્યાં માતને તાતા ॥ ૯૨ ॥ આપી કન્યા ઘનના ॥
વ્યો પાયા ॥ ૯૩ ॥ વિશ્વાવસુ જાદે થૈ વિદાય ॥ ૯૪ ॥ પુ-
ત્રિ કહે પિતા ॥ ૯૫ ॥ પરવરો ॥ ૯૬ ॥ ઈંદ્રપે અધિકો સ-
સરો ॥ ૯૭ ॥ ॥ વલણ ॥ ૯૮ ॥ ॥ સસરા-
નું સુખ છે ઘણું ॥ ૯૯ ॥ તવ દુદુંજ સર્વ પાછું ક્યું રે ॥
નારદ કહે સુણો ધર્મ રાત્ર ॥ ૧૦૦ ॥ પછે મૃદાલશાખે
શું ક્યું રે ॥ ૧૦૧ ॥ ॥ કડવું ॥ ૧૦૨ ॥ ॥ મું ॥ ૧૦૩ ॥
રાગ ગોડીની દેરી ॥ ૧૦૪ ॥ ॥ સતત ॥ ૧૦૫ ॥ ॥ વાણી ॥
ચરે ॥ ૧૦૬ ॥ સાંતળી સુત્ર ॥ ૧૦૭ ॥ મન્ન ॥ ૧૦૮ ॥ ॥ સુખ પામ્યાં
ઘણું પ્રેમદા ॥ ૧૦૯ ॥ સસરા તણે લોવન્ના ॥ ૧૧૦ ॥ પ્રી-
તવાધે તવ તવી ॥ ૧૧૧ ॥ શામાને સ્વામી સાથ ॥

મૃદાલશાના ફાથનો મણિાજાંધ્યો પતિને ફાથ
 આસતી ઓણિપેર ઝોયરે રાસાંલજો મ્હારાશા
 મામણિ દેખિસ તમથી વેગણો તોાફું મરિશા
 આહામાડાફોને ધિરશો નનાથજીઆ
 પણો છે દુશમન્ના પાતાલકેતુ ફેરે સોધતોરેા
 તજી ઉદકુને અન્નાશાન્નૂઠિ વાત ગિરાડશેરેા
 ન્યારે તમો નશો ગામાા મણિ નેઈરેા ઓફ-
 દોતોામ રિશા આણે હામાપાતે વેળાથીજાં
 ધિયોરેાને મણી અગમઘાટેા મૃગયારમવાનિસ
 થોં તેા રાયવતની વાટેાડાા ઓફ સરોવર આ-
 યિયુંા ત્યાંજિતર્યો ઘાલુંમારારીતજ નજ પીવા
 સાંચર્યોાવૃક્ષે જાંધી તોખારાડાપોસત્તરિપા
 ણી તણીરેાજીમમાંહે ધરિને પાગાા તેજમણિનું
 માહ્યે પડીયુંાદેખિ નિફળ્યાજેનાગાદારિવૃષ્ય
 જપાછો ઝોસરીાને ધનુષલીધૂંતાણીા માર-
 ચામાંડે ભેદલેાતવ સર્પ જોન્યાવાણીાલાફ
 મોઆવ્યાછજિં હર્ષમાંરેાત્હારો મણિ દિહોજાત
 ફારામનુષ્યમાં તું અધિકછેામાહે ફિને મિત્રાયા
 રાજનાજન્યોજન્ય આવી મળ્યાાને અધરા
 ખાધા સજાા રૂપે ત્રણજણશોત્તતારેાખર્યાયિ

(૫૪) મૃદાલશાઝ્ઞાપ્ત્યાન.

ષ્યુ રૂદ્ર નેમાા૧૧ાારીતુદ્ને માંડી કહ્યો નેાઝથ
ઈતિ સમાચારા તમો ક્ષોના છો દીકરા તવ
બોલ્યા નાગકુમારા૧૨ાાન્યાત હમારી નાગ-
નીછોાપાતાળ હમારૂ ગામાા ઝરલક નાગના
દિકરા હમોાા ચંદ્ર ચુગમણિ નામાા૧૩ાાહમો
ક્ષોરા પુરૂષ રફિયે નમ્યારેાથિયો ઝાપણે મિત્રા
ચારા રીતુધ્વલ રાત્ન આવલ્નેાતમો નિત્યઝા
ણેશારા૧૪ાાસુખ દેખાડીરે સ્વર્ગનૂાતમે રા-
ખ્યો ગાલ્લવનો યાગાયાગ વિશેથી પામિયોરે
ાલોવન વિશે તું લાગ્યાા૧૫ાાતું ફાલો ઝન-
તિદેવનેામટે મિત્રતું યોગ્યાાહવે હમો નવ સ
હી સદ્ગા લાઈ તમારો વિયોગાા૧૬ાા ને દહાડે
આવશો નહિાતે દહાડે અપવાસાપછી તે પા-
છા ફર્યાાઝંતરે અતિ ઊલ્હાસાા૧૭ાાત્રણ નણ
નિત્ય આવી મળેામેવા લાવે અમૂલ્યાાખાથ
પિયે આનંદ રહીાસૂખ ભોગવે અતૂલ્યાા૧૮ાા
અયોધ્યા પેતિ આવતોાાન્યાં વસે નાગકુમાર
ાવળાવીને વળે નાગતેાફરિને ક્ષોણાચારાણિ
ાપિતા પૂછે પુત્રનેાક્યાં ન્નજોછો નિત તન્નાડિ
તર પાછો વળે નહિ તેાકે મફદેવાય મનુસ્ય મળ-

ન્નપાસ્વા ॥ વળણા ॥ ૧૬૫ ॥ મળવું મ
 નુષ્યનું ॥ ૧૬૬ ॥ કથાએલેથી રહીરે ॥ વિપ્રપ્રેમાનંદ
 ૧૬૭ ॥ તાલકેતૂ કરતો રુંત્યાં સહીરે ॥ ૧૬૮ ॥
 ૧૬૯ ॥ રમું ॥ ૧૭૦ ॥ રાગધવળધનાસીનીદેરી ॥
 ૧૭૧ ॥ ૧૭૨ ॥ શ્રીસતગુરુએમવાણિજોલે ॥ સાં
 ૧૭૩ ॥ રુંત્યાં રાયળા ॥ પાતાલકેતૂએ રું કિધ્યા
 ૧૭૪ ॥ તેહની કું કું કથાયળા ॥ ૧૭૫ ॥ રસાતાળથી પાછો
 ૧૭૬ ॥ વ્યો ॥ ૧૭૭ ॥ પોતાનું ધામળા ॥ ૧૭૮ ॥ આવતો ન્નેઈ
 ૧૭૯ ॥ દાસી ॥ ૧૮૦ ॥ દઈ છોડી ફામળા ॥ ૧૮૧ ॥ દાન્તવતો વિ
 ૧૮૨ ॥ મયથયોરે ॥ ૧૮૩ ॥ એકેમ રૂવે છે દાસળા ॥ ૧૮૪ ॥ ગિયાટ અ
 ૧૮૫ ॥ તિછે અનંગિ અંગે ॥ ૧૮૬ ॥ રખે સ્ત્રિપામી હોય નારીળા ॥
 ૧૮૭ ॥ ૧૮૮ ॥ મંદિરમાં પેઠો ॥ ૧૮૯ ॥ મૃદાલરશાને ન્નેવાળ
 ૧૯૦ ॥ ૧૯૧ ॥ સન તેહનું સુનું ન્નેતાં ॥ ૧૯૨ ॥ પાપિ લાગ્યો રોવા
 ૧૯૩ ॥ ૧૯૪ ॥ રાકેરે દાસી કું ગઈ અબજળા ॥ ૧૯૫ ॥ મ્હારા પ્રાણ
 ૧૯૬ ॥ તણો આધારળા ॥ ૧૯૭ ॥ વિકુન્ડલા કહે કોઆવ્યો ॥ ૧૯૮ ॥ સૂ
 ૧૯૯ ॥ ૨૦૦ ॥ રાન કુમારળા ॥ ૨૦૧ ॥ મૃદાલરશાનો કરગ્રહીને
 ૨૦૨ ॥ ૨૦૩ ॥ વાત કેં એકલા ખીળા ॥ ૨૦૪ ॥ કાંઈ ત્હાં નહિ
 ૨૦૫ ॥ ૨૦૬ ॥ ત્યાં ॥ ૨૦૭ ॥ લાડક દોળી નાખીળા ॥ ૨૦૮ ॥ પવનવેગીકો
 ૨૦૯ ॥ ૨૧૦ ॥ દેવનો વાળા ॥ ૨૧૧ ॥ તે જીપર બેઠાં નરનારળા ॥ ૨૧૨ ॥ એવી
 ૨૧૩ ॥ ૨૧૪ ॥ વાત સુણી પાપીયે ॥ ૨૧૫ ॥ ગ્રેહબાણનો બાઈમારળા ॥

(૫૬)

મૃદાલશાખાખ્યાન.

ઝાંઘણી ધૃતે કાંઈ ન સૂતે ॥ ખોળા ખોળ અતિ માં
ડિંજા વણ વાંકે મુને મૃદાલશારે ॥ ગઈ અહાં
થકિ છાંડિજા ॥ ટાઠા અન્નનળ ફું ફ્યારે લણિંન્ને ॥
મૃદાલશા મળે રાણીજા ॥ લઈ બનાશે ને નિર-
ખાય તો ॥ લાવું તેનો અંત આણીજા ॥ લાર-
ખે રિતુધ્વજ ફાથ ચઢી હોયા ॥ તો તેને નજીતા-
યજા ॥ અંજેવું વિચારીને પૃથ્વીપરાધરિ નેગીની
કાયજા ॥ પળા ગુફા ગ્રેવરને નદિનાળાં ॥ નેઈ જી-
તર લાણી પળિયોજા ॥ અફેવે સમાચાર ફેફવા
આવ્યા ॥ વાટે નારદને મળિયોજા ॥ ૧૧ ॥ કરને
ડીને દાન્નવ ખોલ્યો ॥ ફહો રૂષી કુરુણાજા ॥ મ્હા-
રી મૃદાલશા ખોવાઈ ॥ તેની ફહો કાંઈ તાળ-
જા ॥ પરા નારદ ફહે તુછે મુને વ્હાલો ॥ ફુંતુ
ને અંજેપેરજા ॥ ગાંધર્વિ કન્યા દેશવર્તિતા ॥ તે શત્રુ
ભિત્તને ઘેરજા ॥ ૧૩ ॥ અંજેમ ફહિને નારદ વળિયા ॥
ધયા અંતરધાનજા ॥ દાન્નવ આવ્યો અયોધ્યા
માં ॥ હોં ॥ ન્યાં રીતુધ્વજનું નિધાનજા ॥ ૧૪ ॥ તિહુ-
કુરુપે તિહુ માગે ॥ પુછે સઘળી વાતજા ॥ મંદિર
આવ્યો મૃદાલશાને ॥ થઈ રૂંડ વિપ્રની ભતજા ॥ ૧૫
॥ છને છબીલી બેઠી દીઠી ॥ ખેખેરો મનમાં પેમે

જીા અસુરલઈ જરૂખાની સ્હામોાધુણી ઘાલી
 બેઠોજીા ૧૬ા જી દુઃખ જન્નલજીંહું ક્યારેા ને
 અબળા દે દરશાન્નજીા ત્વજન કરે તે ત્વામનિ
 ફેરુંા હર્ણ કરવાનિજ મન્નજીા ૧૭ા પણ હરિવ
 દનિ હાથે ન આવેા સત્ય પોતાનું પાળેજીા અ
 સુર ચિયારે વળકડું તોા સતી રાપેઈ બાળેજી
 ૧૮ા ફું નલોગણું રાન્ન નલોગવેા મૃદાલશાપ
 મેમર્ણજીા ત્હારે દહાન ફુલવાયે મનનીા ઠરે મુજ
 અંતઃકર્ણજીા ૧૯ાનાં એક દિવસ મળિયો રિતુધ્યજ
 નેા પાપી બોલ્યો ઘાણીજીા કહોકુંવર આમણિ
 મોઘોછેા કેમ બાંધ્યો હાથે તાણીજીા રગાં એ બાં
 ધવો તો ઘટે નહિં તમનેા દિશે નારિનો રંગારજી
 ૨૦ા એ ઘાણ બાંધ્યું મૃદાલશાયેા મહંત કરો નિ વિ
 ચારજીા ૨૧ા મ્હારે માથે રાત્રુ અનંત છેા મુને
 મુવોકહે તે કોકજીા આમણિ વિના નારી નહિં
 માનેા દેખિને ન્યે સુરલોકજીા ૨૨ા
 વળણા ૨૩ા સુરલોક ન્યે મણિ દેખેતોા
 પણ મુવે મુકું ઝેને નહિંરેા નેગી કહે મ્હારાજ
 છોા તમોચતુર મ્હોટા છો સહીરેા ૨૪ા
 કડવું ૨૫મું ૨૬મું ૨૭મું ૨૮મું ૨૯મું ૩૦મું ૩૧મું ૩૨મું ૩૩મું ૩૪મું ૩૫મું ૩૬મું ૩૭મું ૩૮મું ૩૯મું ૪૦મું ૪૧મું ૪૨મું ૪૩મું ૪૪મું ૪૫મું ૪૬મું ૪૭મું ૪૮મું ૪૯મું ૫૦મું ૫૧મું ૫૨મું ૫૩મું ૫૪મું ૫૫મું ૫૬મું ૫૭મું ૫૮મું ૫૯મું ૬૦મું ૬૧મું ૬૨મું ૬૩મું ૬૪મું ૬૫મું ૬૬મું ૬૭મું ૬૮મું ૬૯મું ૭૦મું ૭૧મું ૭૨મું ૭૩મું ૭૪મું ૭૫મું ૭૬મું ૭૭મું ૭૮મું ૭૯મું ૮૦મું ૮૧મું ૮૨મું ૮૩મું ૮૪મું ૮૫મું ૮૬મું ૮૭મું ૮૮મું ૮૯મું ૯૦મું ૯૧મું ૯૨મું ૯૩મું ૯૪મું ૯૫મું ૯૬મું ૯૭મું ૯૮મું ૯૯મું ૧૦૦મું

તે અયોધ્યામાં પરણી છે । રીતું બલ તે હનો કંથા
 તે લેવા કુંજાવિયો છું । દેખાડો તે ગામનો પંથા
 જગાસત્યવાદી શત્રુ નિતરાન્નાસત્યપાળે તે-
 નો કુંમાર । કુંરંક કુશીનું કાર્ય કરતાં । મુખથી ન
 નિકળે નકાર । ૧૧ । ફરો તમો કોણ દેશ વસો
 છો । કેમ જાવ્યા જા સરોવર ઘાટ । ને ન્નણતા
 હજોતો દેખાડો । અયોધ્યા કેરી વાટ । ૧૨ । વા
 ચેક સુણી તે વિપ્ર કેરાં । કુંવરે કિધો ડંડ પ્રણામ
 । પ્રભુ ન્હે ને ન્નેવા ન્નજો છો । તેતો મ્હાં ન્ન
 મા ૧૩ । તે મણિ મ્હારી પાસ છે । પણ ફરો ને
 ન અપાય । મૃદાલશાએ ન્ને ન્નણેતો । વાત વિ
 પ્રિત થાય । ૧૪ । દૈત ફરે સાંભળારે રાજાએ
 અર્થ સરસે મ્હારો । તો કાલે મણિ આપિ રી । લુ
 પતિ પાછો એ ત્હારો । ૧૫ । સત્ત વચન આપ્યું
 પાપિયે । વળી એમ જોલ્યો વચન્ના । આવતાં મુ
 ને વારે મળ્યા હતા । નાગતણા બે બે તન્ના ૧૬ ।
 તેણે ફહાવ્યું નૈતે ફરે ન્ને । અહમતે પારો સંધ્યા
 કાળ । વસ્તુ અનોપ મ લાવવી છે । માટે પાછા ન
 ન્નશો લૂપાળ । ૧૭ । પછે રાજ્યે મણિ છેડિ
 આપ્યો । પાપી પાછો વળિયો । પાતાળ માંદે

(૯૬૦)

મુદાલશીઆખ્યાન.

પાછોઆવિાનાગકુંવરને મળિયોાપટાખજી
લુંરિતુધવનેફાવ્યુંછેાજાનછે મારેકામામૃગ
યારમવા નવ જાવરીોારેફેનેતમારેધામા
પનાનાગપુત્રપાછાવળ્યાનનણ્યુંામિત્રેજાના
આપીાપછેજયોધ્યામાંવિપ્રનેરૂપેાદોડતેઆ
વ્યોપાપીારનાાવળણાાપાપી
પ્રપંચકરીરોતોઆવ્યોાપાલવધિયોમુજરેા
રાનસત્તામાંઆવિ મળિયોાસાંત્તળરુત્તલ
રૂંજરેારશાાકડવુંારજમુંા
રાગવેરાડીતીથોપાઈાદૈતઆવ્યોઆ
યોધ્યાજામારૂંચેરીતુધવનનુંલઈનામાાપ્ર
ન્નસરવેવિસ્મયહોયાઆપ્રાહ્મણકોણકાર
ણરોયાારારાનસત્તામાંજાવીપજ્યોાહાય
હાયકુંવરકહીરૂંજોાગાયેષ્ટાદૈતેમાંડીકોકા
ફેડેમારીહોકમૂકેપોકાજારાયશત્રુનિતવિ-
સ્મયથયોાસમાચારપુછવાપાસેગયોાક-
હોરશિલુકહાંથીઆવિયાાજેવિપ્રિતયાતજ્યાં-
થીલાવીયાાડાપ્રાહ્મણકેસાંત્તળરાલન્ન
ાનિશ્ચેનારીપામ્યોતુલતન્નાગાસરોવરમાં-
થીમગરેગળ્યોાફૂંફતોપાસેનેતેરળ્યોાટાપ

ઝેરું કહી બેઠોશિરાયારાન્ન પડિયો પ્રથવી માં-
 હાના પૂત્રનું સંભારી હેતા અયોધ્યા પતિ થ-
 યો છે અયેતાના બેઠો થઈ માંડ્યો ટળવળાટા
 હો કુંવર કહાં બેવડાવો વારા ૧૧૧ા શત્રૂ નિતને વા-
 રે સફ કોયા પ્રથવિ પછાડો બાઈતે રોયા ૧૨૧ા
 મ્હારા કુંવર ક્યાં ગયો પરહરીા વિધવા વહુ શામા-
 ટે કરી ૧૩૧ા આખૂં નગર ફરે છે રદના ન રહે મૃદા-
 લશાસ્ત્રિ નન્તા ૧૪૧ા બે બોટું નથી મર્ણ પામ્યા
 વન્તા સાયું હોયતો મુને ચ્હટે સન્તા ૧૫૧ા સન્ન-
 સર્વને વારે સુંદરીા નિશ્ચેવાત નથી બે ખરી ૧૬
 ૧૧ નૂઠા બોલો બે બ્રાહ્મણ ફરી ૧૧ બે ફેલે નાથી
 શું વધ થશે ૧૭૧ા મૃદાલશા બે તેજો રૂષી દેવા
 પાતાલ કેતૂ આવ્યો તતક્ષેવા ૧૮૧ા શું નૂઠો મુને
 તું કંઈ પાપણિા સાધવિ હોય નવ પાસે ધણિા ૧૯
 ૧૧ મૃદાલશાયે તવ વાણિ લણિા શું દેખાડો મ્હો
 ટમ આપણિા રના ન શકે કો સ્વામિને ફણિા
 બેક બે ધાણિ આંધી મુન તણિા ૨૧૧ા ત્યારે રિ-
 યે છોડી નાખ્યો મણિા ન્હાયું તવ મર્ણ પામ્યો ધ-
 ણિા ૨૨૧ા તુર્ત તાળવું કાઢું આફણિા નિવચાલ્યો
 સુરલોક ન લણિા ૨૩૧ા ત્યારે દૈતરિ ન પામ્યો ગ્ન-

તિ ઘણીા મ્હે મારી નારી રાત્રૂ તણીારજાને
 મુને મૂકી આવી પાપણીા તો સુખે કેમ રહે એ
 ઘણીારપા મરસે રિ તુલ્લ આવી ઘેરા મ્હારા
 તાલકેત્રનું વણિયું વેરા રદા મ્હેવું કહિ પામ્યો
 અંતરધાના પછે સસરોજી આવ્યા તે ઠામા
 રજા મોઈ લેવારે દિઠી વધૂા તવરોવાલાગ્યું
 નગ્ર બધૂારડાગિ ઇયો રોતો રાત્રૂ નિતરાયામૃ
 દાલશાની લીધી કાયા રજા સર્વ મળિને દિધું દન
 ફેના રજાન કુર્વું તોયે નહિંયેના ડગા પુત્ર વધૂબ
 ન્યો પરચર્યાં પ્રમો માત પિતાને દુખિયાં કચ્યાં
 ડગા એમ રૂદન કરતાં અશ્રુ લેરા મ્હે વેરા નકું
 સર આવે છે ઘેરા ડગા થાય માન શકન અતિ
 ચિંતા ચીત્તા અયોધ્યામાં દિધું વિપ્રીતા ડગા ઘે
 રશબ્દો શ્રવણે પડેા ત્રાહ્યે ત્રાહ્યે ફરી લૂપરડેા
 ારું નગ્ર વિષે ડિપન્યો ડિત્તપાતા કુંવરે મન્ન વિ
 ચારીવાતા ડપા ડિયાદે પેઠે પૂર માલ્યેા પ્રન્ન ભેઈ
 ને વિરુમય થાયા ડડા છોડ દોડ્યા લૂપતિલ્લણી
 ામ્હારાલ આપો નિ વધામણી ાડગા દુઃખ નવ
 મન ધરશો રજા ઓ આવે છે અહીં રીતુલ્લભા
 ડતા મ્હેવી સુણી પ્રન્નની વીનતી ા ડિધરજ્યો

त्वां अयोध्यापति ॥ उल्लाभरे अते शंसायुं हशो ॥
 मुवो पुत्रस्य मन्वतो यशो ॥ शना हर्ष अश्वत्तरी
 पंथे पण्यो ॥ अहेवे आवतो पुत्र स्फामो मण्यो ॥ श
 ॥ गणे लपटायो नै ताता ॥ दोणे निवाज्यो दहेनीवा
 ता ॥ शराब्जादाश मार्गे ब्राह्मण आवियो ॥ ते स
 मायार अशुल लावियो ॥ ४३ ॥ त्हेणे पुत्रने मुवो
 इहो ॥ दूरी पुत्रके मन्वतो ययो ॥ ४४ ॥ तातल
 मुने कांछि थयुं नपी ॥ नूठो दो ब्राह्मण सर्वथी ॥
 ४५ ॥ मृदालशानी प्रछीवाता ॥ पछि करतो त्वां
 आं सुपाता ॥ ४६ ॥ म्हाइ मणी केम पामे प्रेमदा ॥
 साधवि सत पाणे छे सदा ॥ ४७ ॥ त्कारे पिताये
 वाणी लणी ॥ ते ब्राह्मण लाव्यो तो मणी ॥ ४८
 ॥ ते मणिनुं वधु ने दरराण थयुं ॥ तत्काण ताणवूं
 द्वाटी गयूं ॥ ४९ ॥ देह पजीते देकाणे दूरी ॥ माया ते
 हुनी धरन्ने परी ॥ पेना ॥ ॥ वणणा ॥ ॥
 ताणवूं द्वाटी प्राण गयो ॥ अजे वात कुंवर सांल
 णीरे ॥ मृदालशाना मणी थडी ॥ पज्यो धर्णने भू
 रछावणीरे ॥ ५० ॥ ॥ इडवुं ॥ ॥ रेपमुं ॥ ॥
 राग परनियानीं दंशी ॥ ॥ पितालु केरां व
 यन सुणीने ॥ पुत्र पडियो लोभ ॥ ॥ कुंवर पासे अ

(૬૪) મૃદાલશાખાખ્યાન.

શ્વહતોગાને જીડી ચાલ્યો વ્યોમાપાખ્યેત-
નથયો રિતુધ્વજાશરીરે વાધ્યું સ્ત્રીતા કાષ્ટવ-
તકાયા ધર્ષરેા બ્રહ્માન્ડ મુદિયું ચિત્તાપરાધિ-
તત્ત્વમથયો કુંવરા લીતરબાળા લાગીા હાંહાં
નારી કરતો જીલ્લોા મુરછા ફતીતે લાગીા ગા
મુગર વ્હોણા મુસ્તકેા રેણુથી નરાતા કેશાકા-
મનિકામનિ કરતો ધારેા વળિધરમાં કરતો પ્રવેશ
પાઠામેડિ અટારીને ગોખને તાંા સૂની દીરીસેન
પ્રશ્નું હાસ્ય કરી સંતાયાં નારીા બોળો ભાગું બેળા
પાંચ્રેમનકીને હો એમનકીનેા મૃદાલશાખુનસ
માનેમથલાવો તેમથાલુંા નેપડે મુલને ગમાફ
પાંકુંથને ફહાં ફકલાવો કામનિા તમો મૂને ઘણું વ્હા
લાંાં એમ ફહિને રોવા લાગ્યોા વળિ બુવે ખૂણા
વંચાળાા ગાદાસી ફહે સ્વામીશું બોળોા ગજેપ
ર રૂઠ્યા શ્રી લગવાનાા આપણું ઘર જીલ્લસ કરી
પરાણિયે વસાવ્યું સ્મશાનાાવાતે તો હાથિકાનિ
આવેા ને જીપાય કીને લાખાા કનકવરણી કા
યા નેનીાતે બાળિને કીધી રાખાાલા મુદેવો
બોલતે દાસી કેરોાતે સ્વામીથી કયમસંખાયા
તેમનોતેમ જીઘાડે મસ્તકા સ્મશાન લાગિતે

ન્યયાપનાઆવીને જિત્નો રહ્યો ન્યાંપાશમાની
 રાખોડીપ્રદક્ષિણાતે પુંઠેકરતોપાપોતાનાબેફુ
 કરત્નેડીપાપાશુભામનિજીત્ત્વમથયાંછોપાસ
 મવિસરત્નેડંડામ્હારાસમત્નેજોલોનફિતોપા
 દેફકરીશસતખંડાપરાદહાડીસાદકરુંકુંત્તમ
 નેપાત્તમોરોમુનેનથીકર્તોપાહોકોકીલાનાદી
 વિચારતેપાહૂંમુવોછળિંતૂંમર્તોપાપાપાએમશુક
 રોછોછોકરવાદીપાપાણિપાખોપ્રેમપાપાજિઠો
 કેલાંજિઠોકેલાંપતિનીનણીમ્તાપદાપરા
 મનવ્યાકુળતેકાંઈનન્નણોપાજોલેઘેલાંઘેલાં
 પાત્તકાંમૃત્યુકેમથયુંરેપાહૂંથયોનતુંથીકેલાં
 પપાબન્યોહાથથીજોસરડીનેપાશખોડીનોઢ-
 ગલોફિધોપાપામરીમાંગાંસડોખાંધીપામસ્તક
 ડીપરલીધોપાપદાપછેદેશમાંતેકરવાલાગ્યો
 પામમથોખારેવાટારંજેચળિકોએફનેમાગેપા
 ન્નમન્નજિયાટાપાપામાતપિતાએપૂઠેદોડ્યા
 પાફેફુંવરપાછોઆવાદાડુણવનમાંપરવયો
 નેતાંપાપરવતશુક્રનેવાવાપટાવિદ્રવાદેયા
 લતાંપાપૂઠેધાયારાન્નરાણીપારીતુધ્વનપછી
 નવદિઠોપાન્હેનોપ્રેમદામાંછેપ્રાણીપાપાપાએ

વેત્રઃ કાવ્યું ગંગાકેતું ॥ ત્હાં ખેળો રાત્રકુમાર ॥
 લલન મુખે લામનિનૂ ॥ નૈણે તે નળની ધાર ॥
 રૂ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥ તરે નૈણે અશ્રુ ઘણાં ॥
 ॥ ધ્યાન નારીનું તે ધરે ॥ પછે માત પિતા ત્હાં જાવિ
 મળ્યાં ॥ ને કાલાવાલા કહિ પેરે કુરે ॥ ર ૧ ॥ ॥
 કુડવું ॥ રડમું ॥ ॥ રાણ અંદોલ ગોડી ॥ ॥
 માત પિતા પ્રેમ પ્રોચરે ॥ હો કાલારે ॥ તમો મુ
 કો મનનો શોક ॥ કુંવર કાલારે ॥ પાછું કોઈ કુંવ
 નથી, હો કાલારે ॥ બે ગયું હોય સ્વર લોક ॥ કુંવ
 ર કાલારે ॥ ૧ ॥ કાલે કન્યાને આણશું, હો કાલા
 રે ॥ જે થકી રૂપ રત્ન ॥ કુંવર કાલારે ॥ તે માટે મં
 ધિર જાવિયે ॥ હો કાલારે ॥ રખે લોપો હમારાં વ
 ચન્તા ॥ કુંવર કાલારે ॥ ૨ ॥ વન વસવું છે દોષ્યું
 હો કાલારે ॥ અહાં તો વિદ્યો મ્હોટાં થાયા ॥ કુંવ
 ર કાલારે ॥ જા ॥ કને તી લોકો માં થશે ॥ હો કા
 લારે ॥ સ્ત્રિને માટે વસવું વન્ત, કુંવર કાલારે
 ॥ ૩ ॥ અહું આપણા કુળમાં થયું નથી, હો કા
 લારે ॥ તે માટે મુકો પરિતાપ ॥ કુંવર કાલારે ॥
 માગ્યાં પરાયણાં આવી ॥ હો કાલારે ॥ કાં
 ઈકરશું મ્હોટાં ખર્ચ ॥ કુંવર કાલારે ॥ ૪ ॥ ઘે

રજિષ્ણોદ્ધ વિકાળતાં, હો કાલારો ॥ તેલચો
 ખે નીત્ય શરીર, કુંવર કાલારો ॥ ઝૂં પોતાનિ
 મેખે અંગધૂવો ॥ હો કાલારો ॥ કૈં દહાડું નહાવણ
 નીર કુંવર કાલારો ॥ પાત્કાં ચૂવા ચંદનને અર્ગલ
 હો કાલારો ॥ કસ્તુરી નિત્ય યોળાય ॥ કુંવર કાલારો
 ચોતે ધિઅંગે અન્નમવાસ્તના, હો કાલારો ॥
 ઝૂં તસ્મ યોળવો કાયા ॥ કુંવર કાલારો ॥ કાત્કાં
 મેડી અટારીએ બેસવું, હો કાલારો ॥ પ્ફોડવા પલ્લ
 ગતળાઈ ॥ કુંવર કાલારો ॥ ૭ ॥ ઝૂં સ્ત્રૂં સત્યા
 ઊપરે, હો કાલારો ॥ કૈં કાંકરા ખૂંચે કાયા ॥ કુંવર
 કાલારો ॥ ૮ ॥ કાત્કાં કલ્લોલ કિર્તન થૈ રહે ॥ હો કા
 લારો ॥ ન્નગવું પ્રાતઃકાળ, કુંવર કાલારો ॥ ઝૂં
 વાઘવડ ખોલે ઘણાં ॥ હો કાલારો ॥ ત્યપમાડે
 કાલુ સિયાળ ॥ કુંવર કાલારો ॥ ટા ॥ ઝૂં ચાતૂર મા
 સછે દોહલા, હો કાલારો ॥ તેમ સીતકાળની
 દહાડા ॥ કુંવર કાલારો ॥ તાપ ઘણો જિષ્ણકાળ-
 માં, હો કાલારો ॥ નવ થોલે દેહમાં પ્રાણ ॥ કુંવર
 કાલારો ॥ લા આત્મા માત્ર પિતાની પાણિયે
 હો કાલારો ॥ અમેમ વદે શાસ્ત્રને ન્યાયા ॥ કુંવર
 કાલારો ॥ માત્ર પિતાની આત્મા વિના હો કાલારો

તપ આચરે તો ફળ નહોયા કુંવર કાલારે ॥ ૧૦ ॥
 વળણા ॥ ॥ તપ હોમ ખંડ ના પામતા ॥ માતપિ
 તાની આજ્ઞા વિન ગ્રહેરે ॥ વિપ્ર પ્રેમાનંદ લણે ॥ ૧૧ ॥
 ફે પુત્ર વચન શાંશાં કહેરે ॥ ૧૨ ॥ ॥ ૬૬ ॥ ૨૭ મું
 ॥ ॥ રાગ માડુ સોરઠીની ચોપાઈ ॥ ॥
 રિતુધ્વજ તે જોલ્યો વાણી ॥ આંખ ડિયે ભરીને
 પાણી ॥ ૧ ॥ ઘેર આવું શં સુખ ભણી ॥ હાય મોઈ
 મૃદાલશા રાણી ॥ ૨ ॥ કહેરો શી સગાઈ વંજાણી
 જાવું જાળજાને જાપો ને જાણી ॥ ૩ ॥ ને દહાડે
 ચ પુરૂષ પુરાણી ॥ તોયે નમજે મૃદાલશા રાણી ॥ ૪ ॥
 ॥ તેજું મૂજ નુવે ને પ્રાણી ॥ કેમ વિજાણું મમધ-
 ણીયાણી ॥ ૫ ॥ માયા કેમ નયે ભૂલાણી ॥ પીવા
 યછે ફુલની ઘાણી ॥ ૬ ॥ માટે જાણા મ્હે જોઈ મા-
 રી ॥ મ્હારી શિ સગાઈ સંભારિ ॥ ૭ ॥ અંધી ઝીઝી
 શવાત નિરધારી ॥ ૮ ॥ ન્હારે જોલે મૃદાલશા નારી
 ॥ ૯ ॥ તો પૂન્યા નથી મોરારી ॥ તેવાત તો મન્ન
 વિચારી ॥ ૧૦ ॥ ને સેવ્યા હોય ઊમયાધારી ॥ તો કેમ
 મરે ગાંધર્વ કુમારી ॥ ૧૧ ॥ માતપિ તાન રાખો વારી
 ॥ ૧૨ ॥ મોનેગી તમો સંસારી ॥ ૧૩ ॥ ને જાણે ઊઠા
 વા ત્રિપૂરારી ॥ તોયે હું નવ બળિં ફારી ॥ ૧૪ ॥ તમે

મનમાંને તે કરન્ને ॥ મ્હેં તો ગૃહસ્તાશ્રમને વર
 ન્યો ॥ ૧૩ ॥ અભાગિયો ફૂંતમો પેટ સરન્યો ॥
 એફેયું નાણીને પાછાં કરન્ને ॥ ૧૪ ॥ નિશ્ચે ફુંથે-
 ચો ને ગદ્દા ॥ ફૂંતમો ખેપે કરો છો ફોફટ ॥ ૧૫ ॥ પાલેવાટે
 ફુંલૂટાયો ॥ તેવારનો સોધું ક્યમ પાયો ॥ ૧૬ ॥
 સર્વે થયું મ્હારે નિકંદા ॥ ફૂંતો છજીં ત્નાયે ગમંદ
 ૧૭ ॥ મ્હેં તો સગાઈ તમારી તોડી ॥ તેમટે ચોળી
 મ્હેં રાખોડી ॥ ૧૮ ॥ ત્યારે બોલ્યાં છે માવડી ॥ મુ-
 ને કહાં સડે છે આવડી ॥ ૧૯ ॥ વહુઆડુ સરવની
 મરે ॥ પણ તારી પહેકોઈ ના કરે ॥ ૨૦ ॥ મ્હાં કહું
 કુંવરજી કરો ॥ મ્હારા સમતમો પાછા કરો ॥ ૨૧ ॥
 ત્નાવ સગાઈ તો ફાંઈ રાખો ॥ ૨૨ ॥ મતરછોડી શે
 નાખો ॥ ૨૩ ॥ કહું નવ માન્યું લવલેરી ॥ ૨૪ ॥ કુંવરને
 મન વાઘ્યો ફળેરી ॥ ૨૫ ॥ એવો વિચાર માતતા
 તે કહ્યો ॥ તવ કુંવર ત્હાંથી ન્હાસી ગયો ॥ ૨૬ ॥ વૃ-
 હપજ્યાં પૃથ્વીયે દળવળી ॥ ૨૭ ॥ યોધ્યા ચાલ્યાં ફળ
 ફળી ॥ ૨૮ ॥ વહુ દિકરાનું ફુંબલ છાંડિયું ॥ ૨૯ ॥ શત્રુ
 નિતે રાજનસન માંડિયું ॥ ૩૦ ॥ એ કંપાતો એ
 રલેથી રહિ ॥ ૩૧ ॥ શીતુધ્વનની શી ગત થઈ ॥ ૩૨ ॥
 માખાપની માયા તે છાંડી ॥ ૩૩ ॥ એડો ગંગાત્રેતપ

માંડીપારતાનારીનીલસ્મદેહાં પાથરીા મુઃખે
 મૃદાલશા સુંદરીારત્નામાથેનરાતડકેબળતો
 પનાથિનારીસાહુદળવળતો ॥૩૦॥ મુખેવીકા
 સીકરેબહુનાદાકરતો મૃદાલશાને સાદાણી
 પારોઈરોઈકુહ્યાંરાતાંચક્ષાથયોદૂરબળનવ
 પામેલક્ષાપરા મુઃખેમ્હોદુંડહાડુંવાધિયું ॥ તર
 ણિકાંબેતનસંતાપિયું ॥૩૧॥ મનમાંમૃદાલશા
 તણોછેસાંસો ॥ કાયાથઈશામલપતપત્કાંવા
 સો ॥૩૨॥ ॥વળણા ॥ ॥મૃદાલશાનું
 સ્મરણફૂલું ॥ તેકથાચ્છેલેથીરહીરે ॥ ચારલા
 ગીવીરને ॥ પછેનાગનેચિંતાથઈસહીરે ॥ ૩૩
 ॥ ॥ફડવું ॥ ૨૮મું ॥ ॥રાગવેરાડીનીદેશી
 ॥ ॥૩૪ ॥ નારદવદેવળતૂં ॥ સાંભળયુધિ
 હરરાય ॥ પ્રાતઃકાળેનાગઆવ્યા ॥ તેનોગિલર
 ંગનમાયા ॥ પામેવાસુંદર સાથેલાવ્યા ॥ બન
 ન્યોબાળકસ્હોતા ॥ સ્વરોચરપાળેઆવિને ॥ રિ
 તુધ્વનનીવાદડીનેતા ॥ રા ॥ ચારલાગિનઆવિ
 યો ॥ ત્યારેગયાઋયોધ્યામાંહો ॥ પૂછીવાતનેભ્ર
 તરુમારો ॥ ફહોગયોતેક્યાંહો ॥ ૩૫ ॥ મનસરવેરો
 તિકહેછે ॥ રોતોરાત્રુન્નિતરાત્રુન્નાતેનેતમારો

૯૭૨) મૃદાલશાખાખ્યાન.

કાલોરુતોતોાનેવશ્યોછેવન્નાાજાકોબ્રાહ્મ-
ણમણિલાલિયોાાફલ્યુંમણરિતુધ્વનનુંથયુંાતે
મૃદાલશાયેસાંભળ્યુંાતવતાળવુંફારીગયુંા
પોપછેરિતુધ્વનઘેરઆવ્યોાારુણ્યુંમૂઠીમૃદા
લશાનારીાતેમનેતેમતેગયોવનમાંાઝફ
મોથાફ્યાંવારીવારીાડાબન્યોપડ્યાભોમિ
પેરોાવૃદ્ધનાંવાયકસાંભળીાથરથરધ્રુનેકાંઈ
નસુતેાપડતાંતોમુરછાવળીાજાબેઘરિ-
કાચેજીઠ્યાબન્યોાશરીરેઆવીસાનારોત
રોતાનેતાનેતાાચાલ્યાતેફસ્મશાનાાડા
ઠઈબુજેતેત્તસ્મનેાવળિવન્નમાંઆપડ
તાાફોફોબાંધવફોફોકરતાાઆરતપીઆ
રડતાાબાપર્વતનેયાદિશાનેઈાપછીપા-
ફ્યાબન્યોબન્યાાઝહેવેજઘોરવન્નમાંહોાબે-
રોદિરોરિતુધ્વનરાયાાશનાઘાઈપાસેઆવ્યા
બન્યોાનેણોભરિયાંપાણીારાત્રકુંવરેજીહિ
આલિંઘનદિધૂાગદગદકંઠેવાણીા૧૧ાઅરે
ત્નાઈતલેપધાર્યાાવનમાંપણાનેવાઆવ્યા
ાહર્ષેઅશ્રુખરેમ્હારેા૧૨ુંમૃદાલશાનેલાવ્યા
ા૧૨ાનાગકફેકફાંથિદિઆવે,ત્નાઈત્ત્હેણોસ્મ-

શાન નિવાશં ॥ માતપિતા તનિરાલ મૂઝ્યાં ॥ વિ
 રાખોત્કે ખાશં ॥ ૧૩ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥
 વિરા ખાસી વિપત તુલને ॥ ને જીઠો રાલ કુમારે
 મૃદાલશાસરખી માનુની ॥ લાવું સ્ફુલ્લ ખાઠારે
 ॥ ૧૪ ॥ ॥ કડવું ॥ ૧૫ ॥ ॥ રાગ મેવાડની
 દેશી ॥ ॥ ૩૨ ॥ નારદ વદે વળતું ॥ સુણોયુ
 ધિદર રાનંતળ ॥ સ્નેહ વચન સુણિ નાગકેશ
 ॥ તવ ખોલ્યો શે ત્રુભિત તન્ન ॥ ૧ ॥ ખોરી
 વાત બતતે ન મળે ॥ મૃદાલશાની કાયળ ॥
 ફરિફર શ્રદ્ધા મળિને ઘડે તોયે ॥ ઝહે વિન નિપ
 ન થાયળ ॥ ૨ ॥ તમો મંદિર પધારો તમારે ॥
 લોગવો ન્હાતા વિધલોગળ ॥ મૃદાલશાખા
 વી કહે પધારો ॥ મ્હારો ત્હારે જિતરી નેગળ ॥
 ૩ ॥ ઝહે વું કહીને ખાસન વાળ્યું ॥ તસ્મગાંસ
 ડિ ખોલેળ ॥ ૪ ॥ મૃદાલશા ઘેર નર્તજે ॥ ઝહે
 વાંઘેલાં ઘેલાં ખોલેળ ॥ ૫ ॥ શાનાગ પુત્રે જિપા
 યો કિધા ॥ પળ કહ્યું ન ઘરે કાનળ ॥ ૬ ॥ પછે મૃદા
 લશાની શોધને અર્થે ॥ તમિ નેયાં ત્રણલૂ
 વન્નળ ॥ ૭ ॥ પાપમ સલાને શ્રદ્ધા સલારે ॥ વળિ
 ને યું વૈકુંઠળ ॥ ૮ ॥ શૈવ લોક કુરિ કુરિ ને યું ॥ ખાળ્યા

भृष्टाक्षराश्राब्ज्यान्.

पृथ्वीतो अंतलुगादा यपण इपे न्नेछि ने आवे
 गायणि रितुध्वन्पासेरेहलुगानिसाये न्नये मं-
 दिरे पापण तातने वात न केहलुगाणा अन्न डि
 धक मित्रो ने न इये गाने आप्पो द्वियस डि दास
 लुगा शरीरे कुष्टी त थ छि ज्ञन्यो गाणा ज्या अमे
 ष्ट मास लुगा दा अके द्वियस पिताये पूछ चुंग
 दूजणां हिसे त मतन्न लुगा शोक सागर भांजू
 ज्या छो गा नयि स्वेयात् लूवन्न लुगा लावाय
 क सांत्वणी तात तणां पाप छि जो ज्या तरि
 ने यक्ष लुगा मैत्रि करशो जान पुठे ते ते गा माथे
 छे दुःखनां वृक्ष लुगा एगा पूर्व कथा सांत्वणिये
 पिता लुगा अके अयोध्या तो लुपाण लुगा ले-
 नी साथे मैत्री हमारे गा प्राण पे अति ब्हाल लुगा
 गा एगा लेने भृहाल शास्ते नारी गा हमे लाति इहि
 जो लावी लुगा प्रेम दाते भृत्यु पाभी गा वात थ छि
 गछि लावी लुगा एगा विनता वियोग पी बैराग
 डि पन्यो गा लेष सत्यस्तनो सीधो लुगा इरीजे
 कन्या ने नव परएयो गा जिपाय अके न सीधो लुगा
 उगा भृहाल शा आचे तो डि ठे गा जीने नही जिपाय
 लुगा ते न्नेगी तो हमो पाण न्नेगी गा दुजणी ते

મૃદાલશાસ્ત્રાપ્થ્યાન.

(૭૫)

થેડિ કાયલ ॥૧૪॥ તાત ફે તન આને ફોછો ॥
 એલું એકલ કામલ ॥ મૃદાલશાસ્ત્રાણીને આપું
 ॥ ખરચ પડે નવ દામલ ॥ આલો નઈયે ઈશ્વર પા
 સે ॥ સેવિયે શ્રીત્રિપુરાર ॥ લગિતે કીને શંભૂ
 કેરી ॥ તે આપેશે એ નાર ॥૧૫॥ ॥

વળણ ॥ ॥ નારને તે લવાડ શો ॥ સુણી પુ
 ત્ર પ્રસંન થયારે ॥ જપેસરા જો જનંત લઈને ॥
 લોળાને લોવન ગારે ॥૧૬॥ ॥ કડવું ॥
 ૩૦ મું ॥ ॥ શગવસંતની દેરી સબની ॥

॥ ॥ શિવને રીતવવા ॥ નૃત્ય આદે સંગિત ના
 દા શિવાદેકા ॥ કૈલાસ શિખરે આવ્યા ત્રણ
 ॥ સાથે જપેસરા જનંતા ॥ લોળાને લુવને નૃ-
 ત્ય માંડ્યું ॥ ફૂલ્યો કામ વસંતા ॥ શિવા ॥ ૧ ॥ તાલ
 મુંડંગ ઊપંગ ને વેણ ॥ ખોલે ઝમઝમ પાગ ઘુઘર
 ॥ જરજર કરે લોળાની આગળ ॥ પૂઠે પુરે પુત્ર સ્વ-
 સ્વરા શિનારા તાલ સૂર ચૂકે નહીને ॥ નાયે કદિ
 ને મરડી ॥ ફેર ફૂદડી ફેરે પ્રેમદા ॥ જન્યો જન્ય તૂલ
 તરડી ॥ શિવગાડા ॥ નૃત્ય સુંદર નાગે માંડ્યો ॥ થૈ
 રહ્યો થૈ થૈ દાર ॥ શટંગાર સબ્યા સફુ કામની ॥ કંઠે
 મળના હાર ॥ શિવા ॥ ૪ ॥ હાવલાવને ઈને શંકર

પામંદિરમાંથી ડોલ્યા પાખ્ધારની કળી નાયવાલા
 ગ્યા પથે પથે મુઃખે બોલ્યા પાશિવલુ વિરાલે છે, નૃ
 ત્ય જાણે સંગિતનાદાશિવના પાસિંગી તુરના
 ફર અતિશે પાવિખેરી ત્હાં નરાયાના ગઝલિ-
 ન ગુલાલ ગિરાડો શંકરને ભક્ત મુહાયા શિવ
 પાડા ફેરફાર સ્વર્પના સળકે પાવાગે ડમરુને ડાકા
 આવોરે ઊમયાવર ફેરે છે પાપ્રેમે મારે હાડા શીવ
 પાડાની લકડું હા નાયે અમઅમા સર્વ સાધ્યું સં-
 ગીતાના ગનો નૃત્ય સુંદર દેખી પાફરખ્યું શંકરનું
 ચિન્તા શિવાદા માગો નાગને ને ઈએ તે પાફું
 વો ત્હધિ માના અરે શિવ મૃદાલશાલુ વેળે
 માગું વરદાના શિવાદા શાત્રુ નિતનો રિતું વળ
 મુંવરા તેહેની મૂઠે છે નારા મૃત્ય સન્નિવન થાયે
 નારી પાછે પ્રીતવડે સંસારા શિવાવના ત્હમો પ
 રને અર્થે આયશ કિધો પાફું ફરખ્યો ફેર ફરફરા
 એ મૂઠ મૃદાલશા નિરશે પાઅહેવો જાપું એક વ
 રા શિવાવના ભમૂના તીરે બન્યો ત્હમો પાફું
 એક અનૂપાના આહુ ફરને પીત્ત કે શાકે આપ-
 ને ત્રિપિન્દ દાના શિવાવના અધ્યેનો પીંડના
 ગીનેને પાઅણે આનો તે જગધારી પાતેની મ-

ધ્યમાં ફેણ ફાડયે નરશે ॥ મૃદાલશાસ્ત્રે નારી ॥ શીવ
 ॥ ૧૩ ॥ ॥ વલણ ॥ ॥ નિકળશે મૃદાલ
 શા નારી ॥ ઝેલું ફફીને ફરવળ્યારે ॥ વર નવપા
 મ્યા પન્નગ ત્રણ તે ॥ નમુનાને મારગ પળ્યારે ॥
 પદા ॥ ॥ કડવું કમું ॥ ॥ શાગ ગોડીની મો
 પાઈ ॥ ॥ પન્નગ ત્રણ નણ ફરવિત થયા ॥
 ગંગાને ઊપ કુંડે ગયા ॥ ॥ પિતાયે તવ વળાવ્યા ત
 ન્ના ॥ ન્નજો ન્યાં રિતુધ્વજ રાજ ન્ના ॥ ॥ રાફેતા ન
 વર પામ્યાની પેરા પણ તેડિ લાવને તેફને ઘેરા ॥
 ૩ ॥ ફું આવું છું શ્રાદ્ધ ન કરી ॥ ન્ને ઊં નડે છે જે સુંદ
 રી ॥ ૪ ॥ ન્ને ત્હમને લાગશે આવતાં વારા તો તે
 ત્હાં મરશે નિરધાર ॥ ૫ ॥ ॥ ઝેલું ફફી વોળાવ્યા
 બાળાના ગ શ્રાધને બેઠા તતકાળા ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ન
 શાખા પૃથ્વી પ્રચલ્લા ॥ નવ તલ પિશ્તના મુક્યા પિ
 ન્લા ॥ ૭ ॥ મધ્યનો પિંડ વિડારણ કર્યો ॥ ૮ ॥ ત્રણ ફેણ
 વો મણિધર નિસર્યો ॥ ૯ ॥ ૯ ॥ ત્હેની મધ્યમાં ફેણ વિ
 ડારણ કરી ॥ ૧૦ ॥ ત્હેમાંથી નિકળી સુંદરી ॥ ૧૧ ॥ લાવિશ્વ
 વસ્તુ તણી તે દિકરી ॥ ૧૨ ॥ ફરી ફેણ થકી અચતરી ॥
 ૧૩ ॥ મુખે નપતી પતિનું નામા ॥ ૧૪ ॥ ફેફ ફેફાં આવી
 છજીં આઠમા ॥ ૧૫ ॥ અરજે તે દિઠી કુંમારા ॥ ૧૬ ॥

થઈતિ કહ્યો સમાચારાપરાત્યારે પાયે પડી મૃ-
 દાલશાપાતમો પિતા સત્યદિલે મુનવશયા ૥૧૩
 ૥ મુને દાખવો વનનો પંથા કહાં બેઠો છે બેગીથ-
 ઈકંથ ૥૧૪ ૥ નાગ કહે તું જાવ પાતાળ ૥ મળશે
 સ્વામી સંસય રાળા ૧૫ ૫ પછે જાવ્યો લાવ્યો તેના
 ગદે રુદ્રોણા ચાર કર્યો બહુ પેર ૥૧૬ ૥ એકાંતે
 હતી એક જોરડી ૥ ત્યાં રાખી મૃદાલશા ગોરડી
 ૥૧૭ ૥ સકળ વસ્તુ તે માંહે લરી ૥ દ્વાર લીડી રા-
 ખી સુંદરી ૥૧૮ ૥ એક ધા એટલેથી રહી ૥ પેલા
 કુંવર મૈત્રને મળિયા સહી ૥૧૯ ૥ જાવતા દીડા
 બન્યો વીરા રિતુધ્વજે નૈણે લરિયાં નીરા ૨૦ ૥
 ત્તલે લાઈયો કીધો વેવારા માણે માણે મુખ્યો
 મિત્રાચારારશા ૥ મૃદાલશાયે મુને પરહુચ્યો ૥
 તો તમો પ્રેમશા માટે ધરો ૥૨૨ ૥ દૈવે કીધો મુને દુ-
 બળો ૥ તો મન મૂકી તમો શાને મળો ૥૨૩ ૥ આ-
 ટલે દહાડે શાને આવિયા ૥૨૪ ૥ મૃદાલશાને લાવિ-
 યા ૥૨૫ ૥ સર્પ કહેરે મહિપતી સુણો ૥૨૬ ૥ અરબક પિ-
 તાજી છે હમતણો ૥૨૭ ૥ તેને સમાચાર હમથી
 થયો ૥ વૃદ્ધ નાગ ઘણું દુખી થયો ૥૨૮ ૥ તેના મો-
 કલ્યા આપ્યા આમા કહ્યું પ્રોણા તેડી લાવો ધામ

(૮૦)

મૃદાલશાસ્ત્રાખ્યાન.

રજાતે આવે તો નમું ફું જન્ના માટે ચાલો બ્રા-
ન્ધવ નન્ના રડા રિતુધ્વજ ફું સાધ્યો ભેગ
તો હાવે શા ફોણા ભોગારના મૃદાલશાસ્ત્ર
પીરશે અન્ના ત્હારે જા મુજ ફરે ભો નન્ના ડો
પાતે ભૂખીને ફું કે મનમું જામનો જામ સૂધા
દુખે ખમું ડાશા મૈત્ર ફું કુથાય દૈવવાતા મૃદા
લશા આપે હમ તાતા ડરા અફેવો બોલતે જા
ન્ધવે કહ્યો પારી તુધ્વજ જીમી બેઠે થયો ડાડા નારી
ને નામે થયો હેવળા ચાલો ભૈયે થૈ જિતાવળ
પાડા પાતાળ વિશે અણ નણ પરવર્યા અગા
ધ નળ માંહે જિતર્યા પાડપા નાગની વિદ્યા શી
ખવી પાતે થી તે રાયને નળગતી હવી પાડપા અ
રજની પાસે આવ્યા આપા શંભૂ તણો ને પ
રછે પ્રતાપા ડાશા વિવિધ પેર ફરી ફોણા ચાર
પાપણ ન કહ્યો પેલો સમાચાર પાડપા સ્વાગ-
તા કીધી સર્પ સર્વે મળી પારા નું વરતે નેયો નૈ
ણે વળી પાડપા પણ તે નહી લેતો ફો સ્વાદા
ફો સાથે ન કરતો સંવાદા દગા પાવલણ
પાવાદન ફરે અવર ફો સાથે મુખે
મૃદાલશા નામરે વિદાય થાયે રિતુધ્વજ ત્યાં

થી ॥ હાકાને ફરી પ્રણામરે ॥ ૪૧ ॥ ॥ કડવું ॥
 ઓર મું ॥ ॥ રાગ રામગ્રીની દેશી ॥ ॥
 કરન્નેડી કુંવર વદે ॥ મુને વિદાયડીને ॥ અમોને
 ગિને લોગ ઘટે નહી ॥ તે માટે આ જ્ઞા દીને ॥ ૧ ॥ અ
 રન્નક વળતું બોલી જા ॥ મનગમી વસ્તુ માગો ॥
 લલ્લન મનથી પરહરી ॥ જ્ઞાન માંહેથી ભગો ॥ ર
 ॥ રિતુધ્વજ વળતું બોલીયો, તમો સાંભળો નીરા
 યા ॥ મ્હારે ને કાંઈ માગવું, તે ॥ ઈંદ્રથી ન અપાયા
 ૩ ॥ રાત્ર સુખ સદુ પરહર્યું ॥ ને થયો વિયોગે વેરા
 ગી ॥ નેગીને શું માગવું રે ॥ લક્ષ્મી પરિત્યાગી ॥
 જ્ઞાનાગ કહે એ મના ડીને ॥ મુન ઘેરથી પાછા ન
 જો ॥ ઘરિત હોય તે માગીએ ॥ રાય ને પકિ સુખી
 થા ॥ ૧ ॥ પા ત્હારે મન લીન્યું ॥ ભૂપતિનું ॥ માગું હવે
 પ્રાણી ॥ ખચીત વાત એ આપશે ॥ મૃદાલશા મુન
 રાણી ॥ જ્ઞા બોલ બોલી ગણે પાછો ॥ ખરે નૈણે અ
 શ્વધારા શો વ્રણની સાંકળ બ્લે વી ॥ નાખવી પૂરવા
 રા ॥ તે માગ કહે તા રહે નહી ॥ બોલ્યો તે તો વળતો
 ॥ કોણે બ્લેયું કોણે સાંભળ્યું ॥ પછે બોલ્યો તે ગળગ
 જતો ॥ ૧ ॥ અણઘટ તું માગું છજી ॥ ને કહો છો સદુ
 કોઈ ॥ નિવતી ફરી આપો મુને રો ॥ ને મૃદાલશા મોઈ

(૯૨)

મૃદાલશાખાખ્યાન.

પાનાનાગકુદેશું માગિયું ઝેક મૃદાલશાખા
પાનવનવીકન્યાકોમળી ઝાણિખાપું હનશા
પાખોપેલી ઝોરડિ વિષે ટકું ત્વણો નળિતમનેક
પાપ્રેમ હશે તો ખોલશે મૃદાલશાવાયેકા ૧૧૧
સુણીરાય ઝાવ્યો ડગમગતો ઝોરડાલગીયા
લીપાફાંકમરી કો પ્રેમદા ખેડો કમાડતેઝાલી
૧૧૨ ઝન્યો ઝન્ય નળિતમવિલાસો વાણીથ
કી ઝત્તીલાડો ઝન્યો ઝન્ય પ્રિતખહારપડતાં
કાલ્યાંખેકુકમાડો ૧૧૩ ઝોરડિ ઊઘડી ગઈને
લરાયાં લોચન્નાસ્હામાસ્હામી વદ્યાં ઝન્યો
યાં મનપ્રસન્ના ૧૧૪ વળગ્યો તેવછૂટે નહિાસ્તે
હનીઝતિ કહાણી નાગસરવે હરખીયા પ્રિતિ
સ્નેહપરસ્પરન્નણી ૧૧૫ વળણા
વાદે વદ્યાતે વાદસહુ નેમખ્યાં નરને નારે ૧૧૬
ખપાખ્યાં સંસારનું ફવે નયઝયોધ્યાકુમારે
૧૧૭ ટાકડવું ટાકડમું ૧૧૮ રાગશ્રીની
દેરી લટકની ૧૧૯ મૃદાલશાને મહિપ-
તી ૧૨૦ પ્રેમનદીને પુરે ૧૨૧ નેત્રતુરી ખસ્વાર
થઈને ૧૨૨ મખ્યાં ઝન્યો મુરે ૧૨૩ યોમમારગ
ચિત્તળી ચમકે ૧૨૪ ત્યમ કંથે લીધીકામની ૧૨૫ સંતો

(૯૮૪)

મૃદાલશાખાખ્યાન.

ઘણું જિલ્લત્તું રોજિલ્લત્તું જંગન માયરે ॥ ગ્રાસ્વ
ત્ર સરખું સાંભળીને, દોડ્યા શત્રૂ નિતરાયરે ॥ ૧૧
૥ ઘરખડે ફસ્તી જાલખેલડા ॥ સાખેલા ગ્રસ્વારે
૥ છાંટણાં છાંટ્યાં મોડુ ચણિટે ॥ પટકુળ બાંધાં દ્વા
રે ॥ ૧૩ ॥ માતપિતા જાવી મળ્યાં ॥ કૈટખ્યાં
તનનાં દુઃખરો માતા મોતીયે વધાવી ॥ મુખને
ઈ પામી સુખરો ॥ ૧૪ ॥ નહોતું સાંભળ્યું તે દિહું ॥
ને ભુવ પામી મોઈ રોગાનતે મંદિર જાવ્યાં ॥ પ્ર
ત્ન મોહીને ઈરોષ ॥ નાગ નંદન જાવિ મળિયા ॥
શત્રુ નિતને લાંઘ્યા પાયરે ॥ જોશિં કુળ તમને પેયા
તે ॥ શિવ તણી ક્રીપાયરે ॥ ૧૬ ॥ અર્પિતિ માંડી
કહ્યો ॥ સર્વ તે સમાચારે ॥ વાત ચરચઈ ચોદ
લોકે ॥ મોઈ ભુવી ખીલુ વારરે ॥ ૧૭ ॥ માનવા
ધ્યું માનનીનું ॥ સહુ પુછે મૃત્યુની વાતરે ॥ સમા
ચાર સુણી નારના ॥ મળવા જાવ્યાં માતને તાત
રે ॥ ૧૮ ॥ ॥ વલણ ॥ ॥ જાવી મળી
ગયાં માત તાત તે ॥ જ્ઞાનંદ્યાં અતિ રૂદેરે ॥ ૧૯ ॥
મૃદાલશાખું કરેરે ॥ તેલ દપ્રે માનંદ વદેરે ॥ ૨૦ ॥
॥ ॥ ૩૩ ॥ ૩૪ ॥ ॥ રાગ ધવળ ધ
ન્યાસીની દેશી ॥ ॥ નારદ ભુવાણી વદેરે

પાસુણો યુધિષ્ઠર રાયજી ॥ નરનારી સંયોગે દિવશો
 ॥ હાસુ વિનોદે જનયજી ॥ પાપા પાતાલ કેતુ ફરીને આ
 વ્યો ॥ અતિ તનૂં ધરી રૂપજી ॥ લેની માય. નજો
 જોળખી ॥ શિષ્યો રિતુધ્વજ તૂપજી ॥ રામ મૃદા
 લશાનો મારનારો ॥ આવ્યો છે જીનિવારજી ॥
 રાજનયે જોળખિ, શિષ્યોને મુક્યો ॥ નવકિંધો
 લેને પ્રહારજી ॥ ડાઝે દિવસ સો અતિ તને
 તેડ્યા ॥ લોજ નને લોવજી ॥ તે મળતો પે
 લો દૈત્ય આવ્યો ॥ સઘણું ખાધું અન્નજી ॥ ૪ ॥
 દૈત્યે માયા પ્રગટ કરીતે ॥ નુવે રિતુધ્વજ ધિસજી
 ॥ ખડ્ગ ગ્રહિને કેરા બાલ્યા ॥ ફરી ફૂટનું છે ઘુંશીરા
 જી ॥ પાન્ય નયકાર થયો પુરમધ્ય ॥ ફેધનધન
 રિતુધ્વજ રાયજી ॥ સુખ વૃત્તિ સો પામવા લાગ્યો
 ॥ કૃષ્ણ સ્તમો મહિમાયજી ॥ ૬ ॥ પછિ રાત્રી નિત
 ગયો તપ કરવા ॥ રાજ પુત્રને આપીજી ॥ સત્ય
 ધર્મ આણ રિતુધ્વજની ॥ રફી દરો દિરા વાપી
 જી ॥ ૭ ॥ કેરલે વરસો મૃદાલશાયે ॥ પુત્ર પ્રસવ્યા
 ચારજી ॥ રૂપકળા ગુણ સુંદર દેખી ॥ પુત્રે રોન
 લ્યું દ્વારજી ॥ ૮ ॥ સત્ય નિતને સત્ય કરમી ॥ રા
 ત્રુદંતને વડે નામજી ॥ મહાજ્ઞાની પુત્ર થયાતે ॥

કેવળ આત્મારામજી ૧૮૦ ॥ મુદાલશાયે ત્રણ
વ્યાખ્યાન કરા શરદિ કર્તા રસ ગિદ્ધારજી ૧૯૦ ॥ પારણ
માંથી ફાલ રૂગાતાં ॥ તબ્યો તેણે સંસારજી ૨૦૦ ॥
ફોરા થઈ વન મધ્યે ચાલ્યા ॥ માતનો લઈ વિપદેશ
જી ૨૧૦ ॥ ચારે કુંવર ગંગાતીરે નઈ ॥ તબ્યા કર્મના કુળેરી
જી ૨૨૦ ॥ રિતુધન દુષિથયો અતિશે કોણાનો
ગવશે રાન્યા સન્ન જી ૨૩૦ ॥ અરે અખળા તેને તોગ
મુકાવી ॥ નેગી ફીધા તન્ન જી ૨૪૦ ॥ નારી ફે
હો નાથ જી ૨૫૦ ॥ એ વારતા છે સન્ત જી ૨૬૦ ॥ નેત-
મો ઘર સૂત્ર માંડ્યું ॥ તો શીશી પડી વિપન્ત જી
૨૭૦ ॥ અફેલું સાંતળ્યું બચસ્વામિયે ॥ તવ થયું
અહ્મ જ્ઞાન જી ૨૮૦ ॥ ઊઠોની અખળા વન નઈયે ॥
તબ્યે શ્રી ભગવાન જી ૨૯૦ ॥ કામની ફેરે
સ્વામિ મ્હારા ॥ ઊદરમાં છે પુત્ર જી ૩૦૦ ॥ તે પ્રસ-
વે કે આપણ નઈરું ॥ સોંપી તેને ઘર સુત્ર જી
૩૧૦ ॥ પછે પુરે માસે પૂત્ર પ્રસવ્યો ॥ અલરક
નામતો ધરિયું જી ૩૨૦ ॥ મ્હોરો થયોને રાત સોંપ્યું ॥
માખાપનું ફક્ત યિત ધરિયું જી ૩૩૦ ॥ માત તાત
ફેલેયે તપ કરવા ॥ તમો પ્રભને પાળો જી ૩૪૦ ॥
તતાતનાં વચન સુણીને ॥ પુત્રે ઊત્તર પાછો વા-

(૮૮)

મૃદાલશાખાખ્યાન

બ્યોલુ ॥ ૧ ॥ જાને ગીથઈને નરા વધારે ॥ તો વડ
દહ જ્ઞાની નાથિલુ ॥ ઘણું નીર વિશેરું નાણે નિર
મળા ॥ તો નાથે છે મચ્છ નો સાથલુ ॥ ૧ ॥ ॥
વલણા ॥ ॥ સાથ મિનનો રહે નળમાં ॥
પણ પરમેશ્વરને નવ મળેરે ॥ ગૃહસ્થાશ્રમમાં
પ્રેલુ મળે ॥ તે મુકી વનફોટલવળેરે ॥ ૧ ॥ ॥
ફડવું ॥ ૩ ॥ પમું ॥ ॥ રાગધન્યાસીની દે
શી ॥ ॥ વાદે ફાર્યા માત પિતાયલુ ॥
ભાઈયોને તેડવા ભયલુ ॥ તે જ્ઞાનથી છંડા
વ્યાલુ ॥ પાછા ગૃહસ્થાશ્રમ મંડાવ્યાલુ ॥ ૧ ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ગૃહસ્થાશ્રમને
વર્ણવ્યો ॥ ખંડિયો સંન્યાસ ॥ મન સ્થિર છે
પોતા તણું તો ॥ સમિપ છે જીવિનાશ ॥ ૧ ॥
હરિ વિના ખીલું કોનથી ॥ મન ફલિત જા
સંસાર ॥ મન સમ્યું તવ ભણવું ॥ ને નગત
નો નિસ્તાર ॥ ૩ ॥ ॥ બ્રહ્મ ત્રિગુણી એક છે ॥
આદ્ય અંતને મધ્યમ સાર ॥ બ્રહ્મનાવ ત્રિગુ-
ણે રાખ્યો ॥ તો ઊતરશે ભવ પાર ॥ ૪ ॥ ॥
ન જાણો કિક એ ફહું ॥ જ્ઞાનંદ સરવે પામિ
યાં ॥ માત પિતાને પુત્ર ફોંચે ॥ સંકષ્ટ સઘળાં

વામિયાં ૥ પાપા ક્રેદલે જોડુ વરશે મહાલક્ષ્મી ૥
 તે સ્વામિને તેડી કરી ૥ રાજ સૌંધ્ય પુત્રને ૥ ગાં-
 ધર્વ લોક તે પરવરી ૥ ૬ ૥ સન્ત ગુરુ કહે રહન
 નડને ૥ જો કહ્યો મ્હેં ઈતિહાસ ૥ નારદે કહ્યું
 યુધિષ્ઠરને ૥ તવ ઊપત્યો જિહ્વાસા ૥ ૭ ૥ પવિ-
 ત્ર કથા માર્કંડે પૂરાણે ૥ લેનું વિસ્તાર્યું આ-
 ર્જ્યાન ૥ સદ્ગુણ પદારથ પામિયે ૥ ને સાંત્વ-
 નિયે વ્યાખ્યાન ૥ ૮ ૥ જો કથા અદ્ભૂત રસ
 ની ૥ ને મોઈ ભુવી પ્રેમદા ૥ જો કથા પ્રેમે સ-
 લજે ૥ તે સુખી હોય સર્વદા ૥ ૯ ૥ ગાંધર્વ ક-
 ન્યા ક્ષત્રિસ્વામિ ૥ ગુણી ગાલ્લવનું ચરિ-
 ત્ર ૥ નારદ ધર્મ સંવાદ સાંત્વનિ ૥ ૧૦ ૥ થાય
 પવિત્ર ૥ ૧૧ ૥ ગાય શિખે કે સાંત્વનિ ૥ ના-
 વ સુંદર મન ધરે ૥ મહિમા સુણે મહાલ-
 શાનો ૥ તે લવસાગર સ્નેહે તરે ૥ ૧૨ ૥ સં-
 વત સન્તર અઠા વિસ્ત ૥ યૈત્રવદી પાંચ મ રવી
 ૥ સુંદર પ્રતાપ હું નથી લેતો ૥ કથાએ પૂર-
 ણ હવિ ૥ ૧૩ ૥ સંવાદ ધર્મ નારદ તણો ૥ સાં-
 ત્વને શ્રોતા સુખ લહે ૥ અલ્યાસ સર્વ લ-
 નો ૥ જો કહ્યો ૥ વિપ્ર પ્રેમાનંદ કહે ૥ ૧૪ ૥ ૧

(૯૦)

મહાલરાજાખ્યાન.

॥ ॥ વળણા ॥ ॥ વિપ્ર પ્રેમાનંદ
ફેણા આ કવિતા છે વૈષ્ણવિરે ॥ ગાખ્યાન જે પૂર
ણ થયું ॥ શ્રોતા નન બોલો શ્રી હરીરે ॥ ૧૪ ॥
॥ ॥ ઈતિ શ્રી મહાલરાજાખ્યાન સંપૂર્ણ ॥

